

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE ÇOCUKLUK YAŞANTILARI,
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE GELECEK
VİZYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve GÜNGÖR

İstanbul

Temmuz-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE ÇOCUKLUK YAŞANTILARI, PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK VE GELECEK VİZYONLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve GÜNGÖR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN

İstanbul

Temmuz-2024

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN

Üye

Doç. Dr. Esra TÖRE

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Şeyma TOZLU GÜLDAL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Ergenlerde Çocukluk Yaşantıları, Psikolojik Sağlık Ve Gelecek Vizyonları Arasındaki İlişki**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Merve GÜNGÖR

ÖN SÖZ

Araştırma sürecinde tecrübe ve bilgisiyle bana destek olan, sürece dair endişelerimi destekleyici ve samimi ifadeleriyle kolaylıkla yok eden çok kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN'e, derslerinde kendisinden çok şey öğrendiğim sevgili hocamız Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ'ye, tez savunma jürimde yer alarak katkılarını sunan Doç. Dr. Esra TÖRE'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Şeyma TOZLU GÜLDAL'a, yüksek lisans sürecinde karşılaştığım bütün zorluklarda yanımda olan ve beni daima destekleyen sevgili aileme ve çalışmalarım süresince dinlenme zamanlarımı tatlandıran minik yeğenlerime teşekkürlerimi sunarım.

Merve GÜNGÖR

İstanbul-2024

ÖZET

ERGENLERDE ÇOCUKLUK YAŞANTILARI, PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE GELECEK VİZYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Merve GÜNGÖR

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN

Temmuz, 2024 – 104 Sayfa

Araştırmanın amacı ergen bireylerin çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlımlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Başakşehir ilçesinde lise kademesindeki farklı türdeki devlet okullarında öğrenim görmekte olan 679 ergen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Çocukluk Yaşantıları Ölçeği, Gelecek Vizyonları Ölçeği ve Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır. Veriler 10.03.2024 ve 30.03.2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Katılımcılardan edinilen veriler Bağımsız Gruplar T Testi, Varyans Analizi, Pearson Momentler Çarpımı ve Bootstrapping Analizi kullanılarak SPSS ve AMOS programları aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında çocukluk yaşantılarının sınıf düzeyine ve anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı ancak cinsiyete, anne baba birlikteliğine, okul türüne, baba eğitim düzeyine, kardeş sayına, kardeş sırasına, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaştığı görülmektedir. Bulgularda gelecek vizyonlarının anne baba birlikteliğine, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, kardeş sayısına ve kardeş sırasına göre farklılaşmadığı ve cinsiyete, sınıf düzeyine, okul türüne, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik sağlamlığın ise cinsiyete, anne baba birlikteliğine, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, kardeş sırasına ve kardeş sayısına göre farklılaşmazken sınıf düzeyine, okul türüne, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaştığı görülmektedir. Araştırmada çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik

sağlamlık değişkenleri arasında anlamlı düzeyde ($p<.05$) ilişki olduğu ve psikolojik sağlamlığın çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasındaki ilişkide tam aracılık rolü üstlendiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Yaşantıları, Gelecek Vizyonları, Psikolojik Sağlamlık, Ergenlik Dönemi

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD EXPERIENCES, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND FUTURE VISIONS IN ADOLESCENTS

Merve GÜNGÖR

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Fazilet YAVUZ BİRBEN

Temmuz, 2024 – 104 Pages

The aim of the study is to examine the relationship between childhood experiences, future visions and psychological resilience of adolescent individuals. In this direction, the relational screening model was used in the study. The study group consists of 679 adolescents studying in different types of high school level state schools in the Başakşehir district of Istanbul. Personal information form, Childhood Experiences Scale, Future Visions Scale and Child and Adolescent Psychological Resilience Scale were used as data collection tools. Data were collected between 10.03.2024 and 30.03.2024. The data obtained from the participants were analyzed using Independent Groups T Test, Variance Analysis, Pearson Product Moment and Bootstrapping Analysis using SPSS and AMOS programs. The research findings show that childhood experiences do not differ according to grade level and mother's education level, but they differ according to gender, mother-father togetherness, school type, father's education level, number of siblings, sibling order, perceived economic status and perceived family environment. The findings show that future visions do not differ according to mother-father togetherness, mother's education level, father's education level, number of siblings and sibling order, but they differ according to gender, grade level, school type, perceived economic status and perceived family environment. Psychological resilience does not differ according to gender, mother-father togetherness, mother's education level, father's education level, sibling order and number of siblings, but it differs according to grade level, school type, perceived economic status and perceived family environment. The study found that there was a

significant ($p < .05$) relationship between childhood experiences, future visions and psychological resilience variables, and psychological resilience played a full mediating role in the relationship between childhood experiences and future visions.

Keywords: Childhood Experiences, Future Visions, Psychological Resilience, Adolescence

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
TEORİK ÇERÇEVE	5
2.1. Ergenlik Dönemi	5
2.2. Çocukluk Yaşantıları	8
2.2.1. Olumlu Çocukluk Yaşantıları.....	9
2.2.2. Olumsuz Çocukluk Yaşantıları	10
2.3. Gelecek Vizyonları.....	14
2.4. Psikolojik Sağlamlık.....	15
2.5. Çocukluk Yaşantıları, Gelecek Vizyonları ve Psikolojik Sağlamlık İlişkisi.....	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	19
YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Modeli.....	19
3.2. Araştırma Örnekleme	19
3.3. Veri Toplama Araçları.....	22
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	22

3.3.2. Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	22
3.3.3. Gelecek Vizyonları Ölçeği.....	23
3.3.4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği.....	23
3.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	26
BULGULAR	26
4.1. Betimsel Değerler	26
4.2. Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlar	27
4.3. Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumları	41
4.4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumları	56
4.5. Değişkenler Arası Korelasyon.....	64
4.6. Çocukluk Yaşantıları, Psikolojik Sağlamlık ve Gelecek Vizyonları Değişkenleri Arasında Yapısal İlişki.....	66
BEŞİNCİ BÖLÜM	70
TARTIŞMA VE SONUÇ	70
5.1. Demografik Değişkenlere Göre Tartışma.....	70
5.1.1. Çocukluk Yaşantılarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması.....	70
5.1.2. Gelecek Vizyonlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması.....	73
5.1.3. Psikolojik Sağlamlığın Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması.....	75
5.2. Değişkenler Arası İlişkinin Tartışılması.....	77
5.3. Sonuç ve Öneriler	78
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	99
ÖZ GEÇMİŞ.....	104

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler.....	19
Tablo 3.2: YEM Analizinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri	25
Tablo 4.1: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanları İçin Betimsel Değerler.....	26
Tablo 4.2: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanları İçin Betimsel Değerler	26
Tablo 4.3: Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine İlişkin Betimsel Değerler	27
Tablo 4.4: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	28
Tablo 4.5: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	28
Tablo 4.6: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	29
Tablo 4.7: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	30
Tablo 4.8: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Aile Alt Boyutuna Ait Puanların Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	31
Tablo 4.9: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	31
Tablo 4.10: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	32

Tablo 4.11: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Aile Yaşantıları Alt Boyutuna Ait Puanların Baba-Eğitim Düzeyine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar	33
Tablo 4.12: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	34
Tablo 4.13: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar	35
Tablo 4.14: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	36
Tablo 4.15: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	37
Tablo 4.16: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	38
Tablo 4.17: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	39
Tablo 4.18: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	40
Tablo 4.19: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	41
Tablo 4.20: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	42

Tablo 4.21: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	43
Tablo 4.22: Gelecek Vizyonları Ölçeği Umut Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	44
Tablo 4.23: Gelecek Vizyonları Ölçeğine Ait Puanların Okul Türüne Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	45
Tablo 4.24: Gelecek Vizyonları Ölçeği İyimser Alt Boyutundan Edinilen Puanlarının Okul Türüne Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	46
Tablo 4.25: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	47
Tablo 4.26: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	48
Tablo 4.27: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	49
Tablo 4.28: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	50
Tablo 4.29: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	52
Tablo 4.30: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durumu Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	53

Tablo 4.31: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	54
Tablo 4.32: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar	55
Tablo 4.33: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	56
Tablo 4.34: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	57
Tablo 4.35: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	57
Tablo 4.36: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar	58
Tablo 4.37: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	58
Tablo 4.38: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar	59
Tablo 4.39: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	60
Tablo 4.40: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	60

Tablo 4.41: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	61
Tablo 4.42: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırasına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	61
Tablo 4.43: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Hal Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	62
Tablo 4.44: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	63
Tablo 4.45: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	63
Tablo 4.46: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar.....	64
Tablo 4.47: Değişkenler Arası İlişkiyi Tespit Etmeye Dönük Korelasyon Katsayıları	65
Tablo 4.48: Değişkenler Arasındaki Basit Etkiler.....	66
Tablo 4.49: Çocukluk Yaşantılarının Gelecek Vizyonları Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlık Aracı Rolüne Dair Sonuçlar.....	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1: Değişkenler Arasındaki Yapısal İlişki 67

KISALTMALAR LİSTESİ

AMOS	: Analysis of Moment Structures
SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciencences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
ev	: Çeviren
vd	: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Çocukluk dönemi her bireyin yaşantıları aracılığıyla olumlu ya da olumsuz çok sayıda deneyim elde ettiği ve bu deneyimler doğrultusunda kişilik yapısını, ruh sağlığını ve de geleceğini şekillendirdiği bir dönemdir. Çalışmanın bu bölümünde çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlık konularını ele alan araştırmanın problemine, hedefine, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlamalara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Bireyler yetişkin yaşamına erişmek için çocukluk döneminden geçmek zorundadır ve çocukluk dönemi bireyin kimlik gelişimi, hayata bakış açısı üzerinde etkisi olan sayıda yaşantıyı içermektedir. Çocukluk yaşantıları ise bireylerin yaşamının ilk yıllarına dair olumlu ya da olumsuz olarak nitelenebilecek anılarını ifade etmektedir (Adler, 2022: 22-24; Foege, 1998: 2) ve bu anılar, bireylerin sonraki yaşamlarında ciddi etkileri olan yaşantılardır (Burger, 2006: 87-88). Bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında maruz kaldıkları ihmal edilme ve istismara uğramış olma, yakınıni kaybetme, travma geçirme vb. yaşantıları olumsuz çocukluk yaşantıları olarak ifade edilebilecekken (Arslan vd., 1997; Bomysoad ve Francis, 2020: 3) sevgi dolu bir ortamda yetişme, kendisine değer verildiğini görme vb. durumlarla nitelenebilecek olan yaşantılar olumlu çocukluk yaşantıları olarak ifade edilebilir (Yavuzer, 2005: 132). Olumsuz çocukluk yaşantıları bireylerde depresif duygu durumuna (Şenkal ve Işıklı, 2015: 265), ölüm düşüncelerine, intihar eğilimine (Cluver vd., 2015: 4), düşük psikolojik sağlık düzeyine (Bindal, 2018: 72), düşük benlik saygısına (Güneri Yöyen, 2017: 277) sebep olurken olumlu çocukluk yaşantıları bireylerin kendilerine güvenmelerini ve kendilerine saygı duymalarını sağlamakta, ruhsal açıdan sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkı sunmaktadır (Taş, 2022: 306).

Bireylerin olumlu ve de olumsuz çocukluk yaşantıları ergenlik döneminde var olan ruhsal durumlarını, düşünce yapılarını, psikolojik sağlık düzeylerini ve bakış açılarını doğrudan etkilemektedir (Adler, 2005: 56; Aydın, 2018: 90; Bomysoad ve Francis, 2020: 3). Çocukluk yaşantılarından etkilenen ergenlik dönemi, bireylerin zihinsel gelişimleri itibariyle gelecek hakkında beklentiler geliştirmeye başladıkları (Kılıçman vd., 2022: 95) ve zihinsel tasarılar oluşturdukları bir dönemdir (Tuncer ve Bahadır, 2018: 542). Ergenler bu beklentilerini geliştirirken sahip oldukları psikolojik

sağlamlık düzeyinden (Deniz vd., 2022: 2409), olumlu ya da olumsuz çocukluk yaşantılarından ve bu yaşantıların şekillendirdiği bakış açılarından ve duygu durumlarından etkilenmektedirler (Çalışkan, 2021: 62). Ergenlik döneminde şekillenmeye başlayan gelecek beklentileri, bireylerin gelecek yaşamlarına dönük finansal, mesleki, bireysel istek ve arzularını ifade etmektedir (Deniz vd., 2022: 2409). Bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyleri olumsuz çocukluk yaşantılarından negatif olarak ve olumlu çocukluk yaşantılarından ise pozitif olarak etkilenmektedir (Aydın, 2018: 90). Gelecek beklentileri ise hem çocukluk yaşantılarından hem de psikolojik sağlamlık düzeylerinden etkilenmektedir (Çalışkan, 2021: 62; Deniz vd., 2022: 2409). Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Ergenlerin çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlıkları arasında ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ergenlerde çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Ergenlerin çocukluk yaşantıları ölçeğinden aldıkları puan sosyodemografik özelliklere (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, kardeş sayısı ve sırası, ebeveynlerin vefat-birliktelik durumu, ebeveyn eğitim düzeyi, algılanan ekonomik durum) göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerin gelecek vizyonları ölçeğinden aldıkları puan sosyodemografik özelliklere (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, kardeş sayısı ve sırası, ebeveynlerin vefat-birliktelik durumu, ebeveyn eğitim düzeyi, algılanan ekonomik durum) göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerin çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeğinden aldıkları puan sosyodemografik özelliklere (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, kardeş sayısı ve sırası, ebeveynlerin vefat-birliktelik durumu, ebeveyn eğitim düzeyi, algılanan ekonomik durum) göre farklılaşmakta mıdır?
4. Ergenlerin çocukluk yaşantıları, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve gelecek vizyonları arasında ne düzeyde ilişki bulunmaktadır?

5. Psikolojik sağlamlığın, çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasındaki ilişkide aracılık rolü anlamlı mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, bireylerin dış görünüşünde, duygularında, iletişim biçimlerinde ve bilişsel kapasitelerinde olumlu ve de olumsuz çok sayıda değişimin yaşandığı bir dönemdir (Gül ve Güneş, 2009: 80). Ergenlik dönemindeki bireylerin bu dönemi psikolojik olarak sağlıklı geçirebilmelerinde ve gelecekte psikolojik sağlamlığı, psikolojik esnekliği yüksek olan bireyler olarak yetişebilmelerinde çocukluk yaşantıları önemli bir yer tutmaktadır (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009: 84). Bununla beraber çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olan ergenlik dönemi, bireylerin gelişim özellikleri itibariyle geleceğe ilişkin beklenti ve amaçlar oluşturdukları bir evredir (Deniz, Yıldırım Kurtulmuş ve Uzun, 2022: 2409). Önemli olma, statü, birey olarak kabul görme vb. ihtiyaçların belirgin şekilde görülmeye başladığı ergenlerde (Gözcü Yavaş, 2012: 134) bu doğrultuda geleceğe dönük olarak oluşturulan hedeflerin de çocukluk yaşantılarından önemli ölçüde etkilendiği görülmektedir (Savcı, 2016: 101). Çocukluk yaşantılarının hem ruh sağlığını hem de gelecek beklentilerini etkileyebilme gücü bu yaşantıların bireyin bakış açısını, davranış kalıplarını ve kişilik özelliklerini yönlendirmesi ile ilişkilidir (Cüceloğlu, 2005:376; Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014: 48). Bu sebeple ergenlerin çocukluk dönemindeki olumlu-olumsuz yaşantıları, psikolojik sağlamlık ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi ebeveynlere, öğretmenlere ve ruh sağlığı çalışanlarına rehberlik etmesi açısından önem taşımaktadır.

Yapılan literatür taramasında; ergenlik ve ergenlik dönemi özellikleri (Koç, 2004: 232; Kulaksızoğlu, 2008: 17-18; Yörükoğlu, 2000: 33), ergenlerin gelecek beklentileri (şimşek vd., 2022: 389), psikolojik sağlamlık (Bindal, 2018: 72), olumlu çocukluk yaşantıları (Bilgin vd., 2021: 260; Taş, 2022: 305) ve olumsuz çocukluk yaşantıları (Savcı, 2016: 102; Savi Çakar, 2018: 80) ile ilgili çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak, bu konuların bir arada ele alınarak araştırıldığına dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma bu konuları bir arada ele alarak araştırması sebebi ile de önemli ve özgündür.

1.4. Sayıtlar

1. Uygulamaya dahil edilen okulların ilçe genelini temsil ettiği varsayılmaktadır.

2. Ölçme araçlarının Google Form aracılığıyla ya da basılı formlar aracılığıyla uygulanması arasında herhangi bir fark olmadığı varsayılmaktadır.
3. Katılımcılar arasında yabancı uyruklu öğrencilerin olmasının dilsel yeterlilik farklılığından kaynaklı olarak sonuçları etkilemeyeceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, İstanbul Başakşehir’de devlet okulu olan Anadolu, Meslek ve İmam-hatip liseleriyle sınırlıdır.
2. Öğrenciler arasında yabancı uyruklu öğrencilerin varlığının kontrol edilememesi araştırmayı sınırlayan unsurlardan biridir.

1.6. Tanımlar

Araştırmaya ait temel kavramlara aşağıda yer verilmektedir:

Çocukluk Yaşantıları: Bireyin doğumu itibariyle başlayan ve erinliğe kadar ulaşan evrede (Turan, 2014: 39) çocuğun aile, sosyal çevre, ekonomik durum vb. etkisinde şekillenen anılarını ifade eden yaşantılar olarak tanımlanan (McLaughlin, 2016: 1) çocukluk yaşantıları bu araştırmada psikolojik yönüyle ele alınmıştır.

Gelecek Vizyonları: Bireylerin iyimserlik, kötümserlik, umutlu bakış açısı vb. geleceğe yönelik eğilimlerini ifade eden bir kavramdır (Akça, Korkmaz ve Alkal, 2018: 5-6).

Psikolojik Sağlamlık: Bu kavram bireyin karşılaştığı herhangi bir olumsuzluk ile baş edebilmesi ve bu olumsuzluğa rağmen hayata uyumunu sürdürebilmesi anlamına gelmektedir (Kararımak, 2006: 130; Okan, Yılmaztürk ve Kürüm, 2020: 322).

İKİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın teorik çerçevesini oluşturan çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık kavramlarına ait literatür çalışmalarına yer verilmiştir.

2.1. Ergenlik Dönemi

İnsan yaşamı doğum öncesi, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde bir sıra ile ifade edilebilir (Erikson, 1968: 45). Bu sıralama içinde yer alan ve 12-20 yaşları arasını kapsayan ergenlik (Yavuzer, 2005: 262), bireylerde bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal çok sayıda değişimin görüldüğü bir dönemdir (Kulaksızoğlu, 2008: 17-18). Bu dönemde bireyin toplumun değerlerine ayak uydurabilme (Şahin ve Çevener Özçelik, 2016: 48), soyut ve mantıksal düşünebilme, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilme (Cüceloğlu, 2005: 352-359), geleceğe dönük beklentiler ve yeni bir kimlik oluşturabilme gibi gelişim görevleri vardır (Bee ve Boyd, 2009: 524-525; Erikson, 1968: 45).

Ergenlik dönemi itibarıyla bireylerin bilişsel yapılarında soyut düşünebilme, farklı bakış açılarını anlayabilme, problem çözme becerilerinde gelişme, mantıksal ilişkiler kurabilme vb. değişimler meydana gelir (Gül ve Güneş, 2009: 80). Bu değişimlerden biri olan varsayımsal düşünme ergen bireyin sadece gördüğü somut gerçekliğe değil durumların altında yatan düşünce yapılarına ve farklı bakış açılarına da odaklanmasını sağlamakta, bireyin yalnızca kendi sınırlı çevresi için var olan sorunlara değil evrensel sorunlara yönelimine katkı sunmaktadır (Piaget ve Kavsaoğlu, 1991: 262). Ayrıca ergenlik dönemindeki bireylerde yaşanan bilişsel değişimlerin doğurduğu “ergen benmerkezciliği” mevcuttur ve ergen benmerkezciliği beraberinde çevredeki bireylerin sürekli kendisini gözlemlediği, kendisi hakkında düşündüğü inancı olan “hayali seyirci” kavramı ile kendisine asla bir şey olmayacağı, kendi düşünce ve davranışlarının özel ve özgün olduğu inancı olan “kişisel efsane” kavramını getirmektedir (Ahioglu Lindberg, 2011: 8; Öngen, 1993: 300). Bununla beraber somut gerçeklikten öteye geçebilen ve hem kendisinin hem de başkalarının düşünme sistemleri üzerine düşünen ergende, ahlak ve etik kavramlarına yönelik sağduyu gelişmektedir (Gül ve Güneş, 2009: 80) ve bu yalnızca bilişsel gelişim ile değil duygusal gelişim ile de ilişkilidir.

Ergenlik döneminde bireylerde ses kalınlaşması, ergen sakarlığı, vücutta yağlanma, hormonal değişimler vb. olmak üzere çok sayıda fiziksel farklılık görülmekte ve bu fiziksel farklılıklar da bir dizi duygusal değişime neden olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2008: 38-66). Bu duygu değişimleri, anlık sevinç ve üzüntüler, kolay öfkelenme, genel olarak mutsuz olma, stresli ruh hali olarak örneklenebilir (Turan, 2014: 39). Gelişim dönemleri gereği kimlik arayışı olarak adlandırılan zorlu, stresli bir sürecin içinde olan ergenler bu arayışın neden olduğu çatışmalara, depresif duygu durumuna ve kaygıya maruz kalmaktadır (Coşgun, 2010: 3). Olumlu duygulanım durumunun ergenlikle birlikte olumsuz bir seyir alması yalnız ergenlikte var olan değişimlerle değil, ihmal ve istismar gibi olumsuz çocukluk yaşantılarının uzun vadede gösterdiği sonuçlarla da ilişkilidir (Kaya, 2015: 10). Çocukluk ve ergenlik döneminde maruz kalınan akran zorbalığı, sosyal dışlanma, otoriter, kontrolcü, mükemmeliyetçi, reddedici ya da ihmalkar ebeveyn tutumu, güvensiz bağlanma ve ebeveyn eksikliği gibi durumların oluşturduğu duygusal güçlükler nedeniyle ergenlerde kaygı, depresyon gibi bozukluklar ve öfke, saldırganlık, içe kapanma vb. uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir (Bayraktar, 2007: 162; Kaya, 2015: 72).

Birey olma yolunda hareket eden ve kendi kimliğini bulma arayışında olan ergenler ile (Atak, 2011: 208) çocukları üzerinde kontrolü sürdürmek isteyen ebeveynleri arasında yaşanan çatışmalara sıklıkla rastlanmıştır. Çocuklarının akademik başarısı, davranış kalıpları, arkadaş çevresi, iletişim biçimleri vb. olmak üzere birçok konuda kontrolcü davranan ve söz sahibi olmak isteyen ebeveynler, bu isteklerini bazen destekleyici ve takdir eden bir tutumla gerçekleştirmeye çalışırken bazen ise çocukların birey statüsünü göz ardı etmekte ve eleştirel bir dil kullanarak düzeltmeye çalışmaktadırlar (Gözcü Yavaş, 2012: 134; Sarıtaş Atalar ve Altan Atalay, 2018: 89). Ebeveyn ile ergen arasında gerçekleşen çatışmalar da ebeveynlerin benimsedikleri iletişim tarzlarıyla ve çocuklarına tanıdıkları birey olma, kendi statüsünü oluşturma haklarıyla doğrudan ilişkilidir. Destekleyici aile ortamlarında ergen ebeveyn çatışmaları daha az, eleştirel aile ortamlarında ise daha çok olarak rapor edilmektedir (Karataş, Sertelin Mercan ve Düzen, 2016: 243).

Sosyal ilişkilerin oldukça önem kazandığı ergenlik döneminde ailesiyle çatışmalı ilişki yaşayan birey arkadaşlık ilişkilerine daha çok yönelmektedir ve bu dönemdeki sosyalleşmesinin çoğunluğunu ailesiyle ve kendi yaş grubu ile olan ilişkileri oluşturmaktadır (Turan, 2014: 40). Ergenlik dönemindeki bireyler için karar alma,

özgüveni artırma, akademik başarı, geleceğe yönelim vb. çok sayıda konuda sosyal destek oldukça önem arz etmekte ve ihtiyaç duyulan sosyal desteğe erişebilen ergenlerin bu süreci daha az sorunla geçirebildiği bilinmektedir (Konate ve Atalan Ergin, 2018: 77). Ayrıca ergen bireylerin benlik saygıları ve kendilerine yönelik inançları da bu dönemde arkadaşlarından görecekları kabul ile ilişkilidir (Derman, 2008).

Ergenlik dönemi, insan yaşamını evrelerle ele alan kuramlarda gelişim basamaklarından biri olarak görülmektedir (Bee ve Boyd, 2009: 58). Psikoseksüel gelişim kuramı, gelişim dönemlerini haz merkezinin ağız ve çevresi olduğu oral dönem, anüs ve çevresi olduğu anal dönem, genital organlar olduğu fallik dönem, bireyin cinsel hazdan uzaklaştığı latant dönem ve cinsel hazın tekrar genital bölgelere yönlendirildiği genital dönem olmak üzere beş dönem ile ifade etmektedir (Freud, 2022: 67-69; Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014: 30-35). Bu kuram ergenlik dönemine de genital dönem içinde yer verirken bu döneme cinselliğe yönelik merak ve karşı cinsle iyi ilişkiler kurma özelliklerini yüklemektedir (Burger, 2006: 90).

Gelişim dönemleri, bilişsel gelişim kuramında ise bebeğin dış dünyayı duyuları ile algıladığı duyuşsal-motor dönem, dil ediniminin ve simgelerin önem kazandığı işlem öncesi dönem, basit düzeyde mantıksal düşünmenin gerçekleştiği somut işlemler dönemi ve soyut kavramlarla düşünmenin gerçekleştiği soyut işlemler dönemi olmak üzere dört dönem ile ifade edilir (Bee ve Boyd, 2009: 315-316). Piaget tarafından geliştirilen bilişsel gelişim kuramı içinde ergenlik dönemine soyut işlemler dönemi içinde yer verilmiştir (Dermen, 2008: 20). Bu kurama göre ergenlik dönemini de kapsayan soyut işlemler dönemi varsayımsal düşünmenin, üst düzey akıl yürütmelerin gerçekleştiği dönemdir (Piaget ve Kavşaoğlu, 1991: 260).

Gelişim dönemleri, psikososyal gelişim kuramında ise güven duygusuna karşı güvensizliği içeren bebeklik, bağımsızlığa karşı kuşku-utanç içeren ilk çocukluk, girişimciliğe karşı suçluluğu içeren oyun çağı, başarıya karşı başarısızlığı içeren okul çağı, kimlik edinimine karşı rol karmaşasını içeren ergenlik, yakınlığa karşı yalnızlığı içeren genç yetişkinlik, üretkenliğe karşı durgunluğu içeren yetişkinlik ve ego bütünlüğüne karşı umutsuzluğu içeren yaşlılık dönemi olmak üzere sekiz dönem ile ifade edilmektedir (Erikson, 1968: 50). Erikson'un psikososyal gelişim kuramında kimlik edinimine karşı rol karmaşasını içeren ergenlik dönemine kimlik karmaşası, mesleki beklentiler, psikolojik ve sosyal özellikler yüklenmiştir (Çetinkaya, 2010: 72;

Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014: 166-174). İnsanı ve insan yaşamının evrelerini kişilik ve gelişim kuramları içinde ele alan kuramcıların ergenlik dönemine de farklı biçimlerde yer verdiği görülmektedir. Bu araştırmada da ergenlik kavramı bilişsel ve psikososyal gelişim kuramları çerçevesinde ele alınmıştır.

2.2. Çocukluk Yaşantıları

Çocukluk yaşantıları bireyin yaşamının ilk yıllarında ebeveynleri, arkadaşları ve diğer sosyal çevresi ile kurduğu iletişimler ekseninde şekillenen yaşantılar olup ruh sağlığı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir (Freud, 2022: 63). Çocukluk yaşantılarına dikkat çeken kuramlardan biri olan psikanalitik kuram, insan yaşamında ilk altı yılın önemini vurgulamaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014: 30). Bu kurama göre bireyin çocuklukta edindiği tecrübeler ilerleyen yaşlarındaki duygu ve düşünce dünyası üzerinde de etkili olacaktır (Freud, 2022: 63). Çocukluk yaşantılarını konu edinen bir diğer kuram ise Adler tarafından geliştirilen “Bireysel Psikoloji” kuramıdır. Bu kuram çocukluk yaşantılarında ebeveynler tarafından aşırı şımartılma ya da yetersiz ilgi görme durumlarının önemi üzerinde durmaktadır ve “Bireysel Psikoloji” kuramına göre aşırı şımartılan çocuklarda bireysel olarak hareket edememe, kendi kararlarını verememe vb. sorunlar görülmekteyken yetersiz ilgi gösterilen çocuklarda ise kuşkuculuk ve samimi ilişkiler kuramama sorunları görülmektedir (Burger, 2006: 153).

Çocukluk yaşantıları söz konusu olduğunda ebeveyn tutumları ve çocuk-ebeveyn iletişimi oldukça önemlidir (Özarslan, 2021: 7). Ebeveynlerinden sıcak, şefkatli bir yaklaşım gören ve demokratik ebeveyn tutumu ile yetiştirilen bireylerin olumlu çocukluk anılarının daha çok olacağı, otoriter ve mesafeli ebeveyn tutumları ile yetişen bireylerin ise olumsuz çocukluk anılarının daha çok olacağı bilinmektedir (Şahin ve Karataş, 2023: 8956). Buradan yola çıkarak çocuklara karşı katı sınırların çizilmediği, dengeli ve sağlıklı sınırların var olduğu ebeveyn-çocuk ilişkilerinin, çocukluk yaşantılarının olumlu olarak algılanabilmesi için önemli bir etken olduğu söylenebilir (Yıldırım, 1997: 136).

Çocukluk yaşantıları bireyin yalnızca ailesiyle ilgili deneyimlerinden oluşmamaktadır, okul hayatı da çocukluk yaşantılarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Baytemir, Akın Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu, 2015: 606). Okula ait hissetme, okula karşı olumlu duygular besleme (Arslan ve Tanhan, 2019: 326), sağlıklı arkadaşlık ilişkileri

kurma (Şen ve Özbey, 2017: 53), ılımlı ve adil öğretmen yaklaşımı (Başar vd., 2018: 11) bireylerin okula dair olumlu çocukluk yaşantılarını artırmaktadır. Bununla beraber akran zorbalığı (Özdemir, 2018: 232), ayrımcı ve sert öğretmen tutumları (Başar vd., 2018:11) ise bireylerin okula dair olumsuz çocukluk yaşantılarını artırmaktadır.

2.2.1. Olumlu Çocukluk Yaşantıları

Olumlu çocukluk yaşantıları bireylerin çocukluk çağında deneyimledikleri ilgi ve sevgi görme, ebeveynler tarafından desteklenme, tutarlı bir disiplinle ve (Özmert, 2006: 256) demokratik ebeveyn tutumu ile yetiştirilme (Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020: 91) durumları ile açıklanabilecek ve bireyin benlik saygısının, öz güveninin ve ruh sağlığının desteklenmesini sağlayabilecek yaşantılar olarak ifade edilebilir (Güneri Yöyen, 2017: 277; Han vd., 2023: 346). Olumlu çocukluk yaşantıları ayrı ayrı ele alındığında destekleyici, aidiyet hissi, temel ihtiyaçların yeterli düzeyde karşılanabilmesi, okula bağlılık, demokratik ebeveyn tutumu, olumlu arkadaşlık ilişkileri ve sosyal destek olarak sıralanabilir (Bilgin vd., 2021: 261; Radcliff vd., 2019: 816). Bununla beraber çocuğun içinde yetiştiği ailenin ekonomik imkanları da çocuklarda maddi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik güven oluşturmakta ve çocukların ihtiyaçları konusunda kaygısız ve huzurlu hissetmelerini, olumlu çocukluk yaşantıları oluşturabilmelerini sağlamaktadır (Hughes ve Tucker, 2018: 125).

Bireylerin olumlu çocukluk yaşantıları edinmelerini sağlayan etkenlerden biri de çocuk ile bakım veren arasında kurulan güvenli bağlanma ilişkisidir (Çetinkaya, 2013: 9). Bağlanma ilişkisi, bir kişinin ihtiyaçları söz konusu olduğunda kendisine destek sağlayabilecek, sevgi ve ilgi görme ihtiyacını karşılayabilecek, korku, yorgunluk, hastalık durumlarında kendisine fiziksel ve psikolojik anlamda destek sunabilecek başka bir kişiye yakınlık kazanması ve bu yakınlığı sürdürmesi olarak ifade edilebilir (Bowlby, 1982: 667). Ebeveynlerle kurulan güvenli bağlanma ilişkisi umut duygusunu beslemekte ve olumlu çocukluk yaşantılarına katkı sağlamaktadır (Cihangir Çankaya ve Canbulat, 2017: 14). Bireylerin ebeveynleri ile güvenli bağlanma geliştirebilmesi için ise destekleyici, demokratik ve dengeli ebeveyn tutumu ön koşul olarak kabul edilmektedir (Çetinkaya, 2013: 31). Çocukluk döneminde destekleyici ebeveyn tutumu ile yetişmek, temel ihtiyaçların karşılanması doğrultusunda güven duygusu geliştirmek ilgi, sevgi alma gibi psikolojik ihtiyaçların da karşılandığına, çocuklukta olumlu deneyimler edinildiğine işaret etmektedir (Doğan ve Aydın, 2020: 84). Bununla beraber ebeveynleri ile herhangi bir problemleri, duyguları üzerine konuşabilen; aile

ortamlarında huzurlu ve güvende hissedebilen bireylerin de olumlu çocukluk yaşantıları geliştireceği bilinmektedir (Çiçek ve Çeri, 2021: 649).

Olumlu çocukluk yaşantıları bireylerin ilerleyen yaşamlarında da ruh sağlığı, zihinsel sağlık gibi alanlarda olumlu etkilerini göstermektedir (Chang vd., 2023: 12; Mlinac ve Schwabenbauer, 2018: 95). Olumlu çocukluk yaşantılarına sahip olan birey zorlu yaşam olayları ile karşılaştığında bunların olumsuz etkilerinden sıyrılma arayışına girmekte ve stres vb. durumlar karşısında baş etme stratejileri geliştirebilmektedir (Ong vd., 2006: 745). Bununla beraber olumlu çocukluk yaşantıları bireylerin, ergenlik ya da yetişkinlik yıllarında karşılaşılabilecekleri, ruh sağlığı için risk taşıyan yas, hastalık vb. durumlar karşısında psikolojik sağlamlıklarını koruyabilmelerini de sağlamaktadır (Doğan ve Yavuz, 2020: 324).

2.2.2. Olumsuz Çocukluk Yaşantıları

Olumsuz çocukluk yaşantıları bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanamaması, ebeveynleri ile duygusal yakınlık kuramaması, ihmalkar ya da otoriter bir ebeveyn tutumu ile yetiştirilmesi vb. durumlar ile açıklanabilecek ve bireyin ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri olabilecek yaşantılardır (Bayar ve Doğan, 2023: 220; Özsoy ve Çelikkaleli, 2021: 322). Bireyin ruhsal ve bedensel gelişimi üzerinde önemli yıkıcı etkileri olan olumsuz çocukluk yaşantıları (Foege, 1998: 2; Mc Laughlin, 2016: 4) ayrı ayrı ele alındığında; ihmal-istismar (Whitfield, 1998: 361), aşırı koruyucu-kontrol edici ve otoriter ebeveyn tutumu (Dinçel, 2006: 127), aile içi işlev-iletişim bozuklukları, ebeveynlerin boşanması, ebeveynin ölümü-tutuklanması, hastalıklar (Bomysoad ve Lori, 2020: 2; Chang vd., 2023: 11; Scully, McLaughlin ve Fitzgerald, 2019: 16), düşük sosyo-ekonomik durum (Cronholm vd., 2015: 357), devlet koruması altında, aile ortamından uzak yetiştirme (Güçray, 1993: 65), göç (Polat Uluocak, 2009: 40) ve akran zorbalığı olarak sıralanabilir.

İhmal ve istismar yaşantıları bireyi hem çocukluk döneminde hem de ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde etkileyebilecek, uzun vadede yıkıcı etkileri devam eden yaşantılardır (Kaya, 2015: 10). İhmal yaşantıları fiziksel, duygusal ve ekonomik ihmal; istismar yaşantıları ise fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar olarak sınıflandırılabilir (Karal ve Atak, 2022: 86; Turan, 2014: 43). Çocukların, ebeveynlerinden yeterli ilgiyi ve sevgiyi alamaması, ebeveynleri tarafından ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi durumlar (Bilgen ve Karasu, 2017: 32) ihmal

yaşantıları; küçük yaşta çalıştırılması (Çöpoğlu, 2018: 369), taciz ve/veya tecavüze uğraması (Alparlan, 2014: 199), fiziksel ve duygusal cezalara maruz kalması gibi durumlar ise istismar yaşantıları olarak değerlendirilir (Prescott vd., 2000: 421).

Çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantıları etkilerini bireylerin yaşamlarının ileri dönemlerinde kaygı, depresyon, yeme bozuklukları ve kalp-damar sağlığı hastalıkları olarak gösterebilmektedir (Cesur, Savaş ve Korkmaz, 2018: 104; Hall vd. 2021: 6; Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 88). Çocuklukta deneyimlenen ihmal ve istismar yaşantıları bireyde; kendine yönelik acımasızlığı meşru görme, öz şefkat, öz anlayış ve öz kabul geliştirememeye, intiharı düşünme gibi sorunları da beraberinde getirmektedir (İme, 2018: 70; Zoroğlu vd., 2001: 77). Bununla beraber ihmal ve istismara maruz kalmış bireyler kendilerini değersiz görmekte, öz saygı ve öz güven geliştirememekte ve buna bağlı olarak kişiler arası ilişkilerinde de kendine güvensiz davranmakta, suçlayıcı bir tutuma sahip olarak, ilişkilerinden gereken doyumunu alamamakta ve sağlıklı bağlar kuramamaktadır (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006: 237-244). Üstelik sağlıklı bağlar kuramama, çocukluk döneminde yerleşen ihmal ve istismara dayalı davranış kalıpları ile birleştiğinde geçmişlerinde kurban rolünde yer alan kişilerin bugünlerinde zorba rolü benimsemesine de sebep olabilir (Kaya, 2015: 10).

Çocukluk yaşantılarının niteliği bireylerin aile bireyleri ile geliştirdikleri güvenli ve güvensiz bağlanmadan etkilenmektedir (Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011: 337). Güvenli bağlanma, bireyleri; yaşamları süresince karşılaştıkları problemlere karşı, başa çıkma becerisi geliştirmelerini destekleyen önemli bir etkidir ve ancak sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi içinde oluşabilmektedir (Tulpar, Aktan ve Yardımcı, 2020: 69). Ebeveyn-çocuk ilişkilerinin tutarsız ve mesafeli oluşu ise güvensiz bağlanmaya sebep olmaktadır (Güvendeğer Doksat ve Demirci Çiftçi, 2016: 498). Bebeklik ve çocukluk dönemlerinde ebeveynler ile kurulacak olan güvenli bağlanma bireyin benliğini olumlu algılamasına ve sağlıklı kişiler arası ilişki kurmalarına katkı sağlar (Keskin ve Çam, 2007: 156). Bu dönemde güvenli bağlanmanın sağlanamamış olması ise çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile doğrudan ilişkilidir (Arslan Işık, 2023: 246). Güvenli bağın kurulamadığı ebeveyn-çocuk ilişkileri, psikolojik ihtiyaçların aile tarafından karşılanamamasına ve aile içinde yabancılaşma yaşanmasına sebep olmaktadır (Nurius vd., 2015). Güvensiz bağlanmaya sebep olan ve ailelerin çocuk yetiştirme konusunda yanılıya düştüğü

çocuğa eleştirerek öğretme (Fazlıoğlu, Hocaoğlu ve Sönmez, 2010: 198), hataları kırııcı bir üslup ile dile getirme, çocuğa sert ve kısıtlayıcı bir disiplin ile yaklaşma vb. durumlar (Türkkan ve Odacı, 2018: 72) ebeveyn çocuk ilişkisinde çatışmalara ve çocuğun ailesinden kendisine yönelen tutumları istismar olarak algılamasına sebep olmaktadır (Arslan Işık, 2023: 246).

Sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk yer olan ailede sert ve kırııcı ilişkileri deneyimleyen çocuklar akran ilişkilerinde de mağdur edici, zorba iletişimin kurbanları olmaya diğer çocuklara göre daha açık hale gelmektedirler (Berger vd., 1988: 252). Aileye ek olarak akran ilişkilerinde de yaşanan bu mağduriyet çocukların psikolojik sağlamlıklarını ve sosyal hayata uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Özdemir, 2018: 232). Bireyler üzerinde fiziksel, psiko-sosyal ve eğitsel alanlarda tahribata yol açan bu mağdur edici davranışlar (Anda vd., 1999: 1657) akran zorbalığı olarak ifade edilebilir (Gürhan, 2017: 179) ve fiziksel zorbalık ve sözel zorbalık olarak sınıflandırılabilir (Burnukara ve Uçanok, 2012: 78). Sözel zorbalık yol açtığı psikolojik etkiye bağlı olarak fiziksel zorbalığa oranla daha fazla hasara neden olabilmektedir (Gökler, 2009: 532). Ancak hem fiziksel zorbalık hem de sözel zorbalık çocuklarda stres, kaygı, benlik saygısında azalma gibi ruhsal sorunlara ve bu ruhsal sorunlar tarafından tetiklenen vücut ağrıları, alt islatma, kekeleme gibi fizyolojik sorunlara yol açmaktadır (Gürhan, 2017: 179).

Olumsuz çocukluk yaşantıları üzerinde ebeveyn kaybı yaşamış olmak, aile ortamından uzakta, devlet korumasında yetişmiş olmak, sosyo-ekonomik durum vb. bazı demografik özelliklerin de etkili olduğu bilinmektedir (Flores, Cicchetti ve Rogosch, 2005: 345; Güçray, 1993: 65). Aydın (2018: 80) tarafından yapılan çalışmada ebeveynlerinden birini kaybetmiş çocukların diğer çocuklara göre duygusal ve fiziksel ihmal ve istismara uğramış olma durumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber ihmal ve istismara uğramış olma, ebeveynin ruh sağlığının yerinde olmayışı vb. gerekçelerle çocuk evlerinde kalan çocukların da kaygı, dürtüsellik vb. ruh sağlığı sorunları gösterdiği bilinmektedir (Yektaş, Tufan ve Yazıcı, 2018: 302). Ayrıca sosyo-ekonomik durumunu düşük olarak algılayan çocukların da orta ve yüksek olarak algılayan çocuklara göre duygusal ve fiziksel istismara uğramış olma durumlarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (İme, 2018: 72). Çocukluk yaşantıları üzerinde etkili olan bir diğer faktör de göç yaşantısıdır. Polat Uluocak (2009: 40-42), iç göç yaşamış çocuklarla yürüttüğu çalışmada, iç göç yaşayan

çocukların yaşamayan çocuklara oranla daha fazla uyum güçlüğü çektiği bilgisine ulaşmıştır. Bununla beraber farklı etnik gruplara göç yoluyla dahil olmak zorunda kalan bireylerin de dışlanma, yalnızlaşma vb. ruh sağlığını olumsuz etkileyecek tutumlara maruz kalabileceği bilinmektedir (Eroğlu, 2020: 102). Hastalık ise çocukluk döneminde çocuk için de aile için de sosyal, ruhsal ve eğitsel alanlarda olumsuz yaşantılar oluşabilmesine sebep olan bir diğer faktördür (Er, 2006: 156). Hastalık, hem çocuğun yaşam şartlarının değişmesiyle birlikte kaygıya (Gültekin ve Baran, 2005a: 7) hem de yaşlılarından farklı bir çocuk olduğu düşüncesi kendisine yönelik acımasızlığa, cezalandırıldığı düşüncesine ve kendisine yönelik suçluluk duygusuna sebep olabilir (Gültekin ve Baran, 2005b: 216).

Bütünsel olarak değerlendirildiğinde olumsuz çocukluk yaşantıları, bireyin hem çocukluk ve ergenlik çağlarında hem de yaşamının ileri dönemlerinde umutsuzluk, güvensizlik, iletişim sorunları (Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 94), kaygı-stres hali (Logan Greene vd., 2017: 124; Oral vd., 2015: 227), depresyon, şüpheli düşünme, bedenselleştirme vb. (Gündüz vd., 2018: 73) olarak kendini göstermektedir. Ayrıca çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının kişilerin düşünce sistemleri ve kendilerine yönelik inanç sistemleri üzerinde de kişilerin obsesif düşünceler üretmesine ve olumsuz otomatik düşüncelere kapılmasına sebep olma, öz güveni ve benlik saygısını düşürme (Ertaç, 2021: 39; Gündüz ve Gündoğmuş, 2019: 429-432), yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileme, yaşam doyumunu sağlanmasını önleme gibi etkileri olduğu bilinmektedir (Arslan Işık, 2023: 247). Zihinsel gelişim üzerinde de ketleyici etkisi olan olumsuz çocukluk yaşantıları (Chang vd., 2023: 12), bireylerin bu yaşantılara karşı geliştirebileceği psikolojik sağlamlığın oluşumunu da olumsuz etkilemektedir (Kaya ve Çeçen Eroğlu, 2015: 1181; Morgan vd., 2022:8).

Çocukluk yaşantıları ruh sağlığı üzerinde depresyon, anksiyete (Lee vd., 2020: 8; Sciaraffa, Zeanah ve Zeanah, 2017: 14) gibi olumsuz etkiler gösterirken kişide hayatı anlamsız bulma, intihar eğilimi gösterme (Sipsma vd., 2012: 179), kendine ve çevreye karşı zarar verici tutum gibi yıkıcı düşünce ve davranışları da beraberinde getirmektedir (Soleimanpour, Geierstanger ve Brindis, 2017: 112). Bu durumda olumsuz çocukluk yaşantılarının sebep olduğu depresyon vb. olumsuz duygu durumun sonuçlarından birinin suça yönelim olduğu söylenebilir (Kazeem, 2015: 21). Suça yönelim söz konusu olduğunda olumsuz çocukluk deneyimleri olan çocukların diğer çocuklara göre daha fazla risk altında olduğu bilinmektedir (Cui vd., 2020: 2085).

Çocukluk yaşantılarına bağlı olarak oluşan olumsuz duygu durumun sonuçlarından bir diğerinin de intihar eğilimi olduğu söylenebilir (Poole, Dobson ve Pusch, 2017: 97). Bireyin psikolojik dayanıklılığını düşüren olumsuz çocukluk yaşantılarının (Coşgun, 2010: 25) yol açtığı akademik başarısızlık ve intihar düşünceleri geleceğe yönelik ümitsizliğe de işaret etmektedir (Morrow ve Villodas, 2017: 10; Wan vd., 2018: 150).

2.3. Gelecek Vizyonları

Geleceğe yönelik istek, hedef ve kaygıları ifade eden gelecek vizyonları, bireyin ileriye dönük tutum ve davranışlarının şekillenmesinde etkili olan zihinsel tasarımlardır (Çuhadar vd.,2019: 2531-2532). Bireyin bu zihinsel tasarımları kendi ilgi ve becerileri doğrultusunda kendisi için oluşturmuş olduğu görevler ve gelecek planları olarak da karşımıza çıkmaktadır (Uluçay vd., 2014: 235). Okul türü, okula uyum (Baş ve Altun, 2020: 207), akademik başarı, bireyin kendisine ilişkin algısı (Dursun vd., 2019: 124), ekonomik durum ve çevresel imkanlar (Demir ve Çolakkadıoğlu, 2023: 1243) gibi çok sayıda faktörden etkilenen gelecek vizyonları ekonomik, sosyal, eğitsel, mesleki ve kişisel gelecek vizyonları olarak sınıflandırılabilir (Çuhadar vd., 2019: 1501). Sözü edilen bu alanlarda kendi gelecek vizyonlarını oluşturan bireylerin, gelecek vizyonlarına bağlı olarak umutlu duygulanım içinde buldukları, bunun da ruh sağlıkları ve yaşam doyumları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Çalışkan, 2021: 62; Şimşek vd., 2022: 389). Bununla beraber kişinin umutlu duygulanım durumunun da gelecek vizyonları üzerinde olumlu etki yarattığı bilinmektedir (Stoddard ve Pierce, 2015: 123). Buradan yola çıkarak gelecek vizyonlarının umut söz konusu olduğunda hem sebep hem de sonuç görevi gördüğü söylenebilir (Tuncer ve Bahadır, 2018: 543). Ayrıca geleceğe yönelik olumsuz beklentilerin ise çaresizlik ve karamsarlık gibi duygularla (Dursun vd., 2019: 136) ve düşük özgüven ile iç içe olduğu bilinmektedir (Fusco vd., 2018: 76).

Gelecek vizyonları üzerinde çeşitli etkileri olan umut, bireylerin uzun ya da kısa vadeli hedefler belirlemelerini ve bu hedefler doğrultusunda geleceğe yönelik olumlu beklentiler geliştirmelerini sağlamaktadır (Cihangir Çankaya ve Meydan, 2018: 217). Tarhan ve Bacanlı (2016: 95) tarafından yapılan çalışmada bireylerin hayaller, geleceğe dönük olumlu beklentiler, başarılı olacaklarına dair duydukları inanç olarak ifade ettikleri umut kavramının gelecek vizyonları kavramı ile örtüştüğü görülmektedir (Uluçay vd., 2014: 235). Umut, bireylerin olumlu düşünmelerine katkı sağlamakta, bireyleri karamsarlıktan uzaklaştırmakta ve böylelikle geleceğe yönelik olumlu

beklentiler geliştirmelerini sağlamaktadır (Atilla ve Yıldırım, 2023: 355). Cihangir ankaya ve Meydan (2018: 217) tarafından yapılan çalışmada umut düzeyi yükseldikçe bireylerin endişe uyandıran durumlarla baş edebildikleri, kendilerine ve geleceğe yönelik inançlarını artırdıkları görülmüştür.

Ekonomik kazanç sağlama, toplumsal statü (Yavuzer vd., 2005: 99), meslek-iş edinme (Drennan, Kennedy ve Renfrow, 2005: 236), evlilik, ebeveynlik, iyi insan olmak (Artar, 2003: 25), sağlıklı bir yaşam sürmek (Bayoğlu ve Puruuoğlu, 2010: 38) vb. olarak eşitlendirilebilen gelecek vizyonları, ergen bireylerin yetişkin yaşamına hazırlanmasında önemli bir etkidir. Bireylerin mevcut yaşam deneyimleri doğrultusunda şekillenen gelecek vizyonları üzerinde, geçirilen zaman ve kurulan ilişkiler düşünüldüğünde, en büyük payın okul ve aileye, dolayısıyla algılanan sosyal desteğe ait olduğu söylenebilir (Bayoğlu ve Puruuoğlu, 2010: 38; Demir ve olakkadioğlu, 2023: 1242). Yapılan alışmalar okul uyumu ve okula bağlılığı yüksek olan, okulu seven (Baş ve Altun, 2020: 207), akademik başarısı orta ve ortanın üstünde olan bireylerin daha fazla olumlu gelecek beklentisine sahip olduğunu göstermektedir (Dursun vd., 2019: 134). Bununla beraber aileleri ile olumlu ilişkiler kuran, ailelerinin demokratik ebeveyn tutumu ile yaklaştığı bireylerin gelecek vizyonlarının, ailelerinden otoriter ve mükemmeliyetçi yaklaşım gören bireylerin gelecek vizyonlarına göre daha yüksek olduğu grlmektedir (Baş ve Altun, 2020: 208). Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik durumunun da çocukların gelecek vizyonlarının şekillenmesinde etkiye sahip olduğu söylenebilir (Eliwa ve Alshoukary, 2022: 686). Ailesi ekonomik sıkıntılar yaşayan bireyler, erken yaşta çalışmaya başlamakta ve bu, bireylerin geleceğe dönük eğitim beklentilerini düşürürken, iş-çalışma hayatı ve iyi bir sosyo-ekonomik düzey vb. konulardaki beklentilerini ise artırmaktadır (İkizoğlu, nal Dlek ve Gökçearsan ıfci, 2007: 34). Fakat küçük yaşta çalışmaya başlamanın sebep olduğu bıkkınlık, yorgunluk gibi gerekçelerin bireylerde ileriye dönük çalışmama beklentisi oluşturduğu da grlmektedir (şişman, 2006: 273).

2.4. Psikolojik Sağamlık

Psikolojik sağamlık olumsuz bir olay ya da durum karşısında başa çıkma becerilerini kullanabilme, duygusal, düşünsel ve davranışsal olarak kendini yönetebilme, risk faktörlerine karşı önlem alabilme becerisi olarak ifade edilebilir (Akfirat ve zsoy, 2021: 28; Arslan, 2015: 44; Sisto vd., 2019: 13). Başka bir ifade ile psikolojik sağamlık örseleyici yaşantıları olan bireylerin ruh sağlıklarını tehdit eden durumlara

karşı güçlü ve psikolojik açıdan sağlıklı kalmaları anlamına gelmektedir (Kararımak, 2006: 129). Buradan yola çıkarak bireylerin psikolojik sağlık geliştirebilmeleri için öncesinde zorlu bir yaşantıya maruz kalmaları ve bu yaşantının yıkıcı etkileri ile baş etmeleri gerektiği söylenebilir (Gizir, 2007: 115). Psikolojik sağlık sosyal kaygı ve dışlanmadan (Işık ve Çelik, 2020: 192), sosyo-ekonomik risk faktörlerinden (Harvey ve Delfabbro, 2004: 3), olumsuz çocukluk yaşantılarından (Kaya, 2015: 12), doğal afetlerden olumsuz olarak etkilenirken (Kararımak, 2006: 130); pozitif duygudurumdan (Arslan, 2015: 44), fiziksel aktiviteden (Şahin, Yetim ve Çelik, 2012: 378), öz saygı ve öz güvenden, sağlıklı kişiler arası ilişkilerden ise olumlu olarak etkilenir (Legault, Anawati ve Flynn, 2006: 1033).

Psikolojik sağlıkla ilgili yapılan çalışmalar şiddete maruz kalmanın ve duygusal olarak istismar edilmenin psikolojik sağlamlığı düşürdüğünü göstermektedir (Altıntaş, 2019: 99; Arslan ve Balkıs, 2015: 15; Flores, Cicchetti ve Rogosch, 2005: 345). Bununla beraber çocuklarına erişilmesi güç hedefler belirleyen mükemmeliyetçi ve eleştirel anne babaların tutumları da psikolojik sağlamlığı düşürmektedir (Çerkez, 2017: 97). Ayrıca travmatik deneyimler, olumsuz yaşam şartları, stres, fiziksel sağlıkta ve ruh sağlığında bozulmalar, sosyal dışlanma vb. durumlar da psikolojik sağlık üzerinde olumsuz bir etki oluşturmaktadır (Aydın ve Egemberdiyeva, 2018: 46). Psikolojik sağlık üzerinde sarsıcı etki oluşturan bu yaşantılar psikolojik sağlık için risk faktörleri olarak ifade edilebilir (Kararımak, 2006: 113). Çocukları duygusal olarak olumsuz etkileyen ebeveynlerin boşanması durumu; boşanmadan sonra ebeveynlerden birinin ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirmemesi ve bu durumun beraberinde getirdiği anne ya da baba eksikliğini hissetme, anne-baba arasında boşanma sürecinde ve sonrasında yaşanan çatışmalara maruz kalma, anne-baba arasında kalma gibi risk faktörlerini beraberinde getirmektedir (Üzbe Atalay ve Kurt Ulucan, 2018: 188).

İnsan hayatı kaçınılmaz zorluklarla birlikte gelir, zorlukların yol açtığı bu sıkıntıyla nasıl başa çıkacağımız, büyük ölçüde duygu düzenlememize bağlıdır (Troy vd. 2023: 568) ve çocukluk yaşantılarımız (Sagone ve Caroli, 2015: 50), bu doğrultusunda belirlenen duygu düzenleme kapasitemiz (Sciaraffa, Zeanah ve Zeanah, 2017: 12) psikolojik sağlık düzeyimiz ile doğrudan ilişkilidir (Troy vd. 2023: 568). Bununla beraber bireydeki okula bağlılık (Kaba ve Keklik, 2016: 107), öz yeterlilik, öz inanç ve ait olma duygusu, arkadaş ve aile desteği psikolojik sağlamlığın gelişmesine katkıda

bulunan önemli etkenlerdir (Pooley ve Cohen, 2010: 34; Richardson, 2002: 318; Turgut ve Erarslan Çapan, 2017: 172). Olumlu çocukluk yaşantıları (Doğan ve Eren Yavuz, 2020: 323), özyeterlilik, iyimser bakış açısı (Logan Greene vd., 2017: 123), geleceğe yönelik olumlu beklentiler (Eliwa ve Alshoukary, 2022: 683) vb. de psikolojik sağlamlığı olumlu etkilemektedir. Pozitif duygu durum (Ong vd., 2006: 746), güvenli bağlanma, öz şefkat, aile desteği (Neff ve McGehee, 2010: 236) olumsuz yaşantılar karşısında psikolojik sağlamlık geliştirilmesini sağlayan koruyucu faktörler olarak ifade edilmektedir (Kararımak, 2006: 113; Morgan vd., 2022:2). Bu koruyucu faktörler içinde en belirgin etkiyi oluşturan anne ile kurulan sağlıklı bağ, anneden çocuğa yönelen hoşgörülü bir yaklaşımdır (Üzbe Atalay ve Kurt Ulucan, 2018: 188). Bununla beraber demokratik ebeveyn tutumunun da risk faktörleri karşısında koruyucu bir faktör olduğu bilinmektedir (Özen, 2019: 1444).

Altuntaş ve Genç (2020: 941) tarafından yapılan çalışmada psikolojik sağlamlığın bireylerin mutluluğuna katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak bireylerin zorlu yaşanan olaylarının üstesinden gelebileceğine yönelik umutları, iyimser bakış açıları mutluluklarını artırmaktadır, denebilir (Cihangir ve Çankaya, 2018: 217). Bununla beraber psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler hayatta karşılaştıkları streslerin üstesinden gelebilme konusunda psikolojik sağlamlığı düşük olan bireylere göre avantajlı konumdadır (Sisto vd., 2019: 13). Deniz, Çimen ve Yüksel (2020: 363) tarafından yapılan çalışmada da psikolojik sağlamlığın iş stresini düşürdüğü saptanmıştır. İnsan hayatında çeşitli alanlarda olumlu yansımaları olan psikolojik sağlamlık, gelecek vizyonları üzerinde de olumlu etki yapmakta, bireylerin geleceğe dönük umutlu bakış açısı geliştirmelerini sağlamaktadır (Deniz vd., 2022: 2409). Buradan yola çıkılarak psikolojik sağlamlığın bireysel yaşantılardan etkilenirken aynı zamanda bireysel yaşantıları etkilediği söylenebilir.

2.5. Çocukluk Yaşantıları, Gelecek Vizyonları ve Psikolojik Sağlamlık İlişkisi

Literatürde yer alan çalışmalarda çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin birbiri ile olan ilişkilerine yer verilmektedir (Richardson, 2002: 318; Flores, Cicchetti ve Rogosch, 2005: 345). Bu çalışmalara göre iyi arkadaşlık ilişkileri, ebeveyn ile oluşturulan güvenli bağlanma ilişkisi (Legault, Anawati ve Flynn, 2006: 1033) gibi olumlu çocukluk yaşantıları psikolojik sağlamlığı olumlu etkilemekteyken (Doğan ve Yavuz, 2020: 324; Ong vd., 2006: 745) olumsuz çocukluk yaşantıları ise bireylerde olumsuz duygulanıma sebep olmakta (Foege, 1998:

2) ve psikolojik sağlamlık üzerinde olumsuz etki oluşturmaktadır (Chang vd., 2023: 11; Kaya ve een Erođlu, 2015: 1181; Nurius vd., 2015: 151). Morgan vd. (2022: 8) tarafından yapılan çalışmada ise psikolojik sağlamlığın çocukluk yaşantıları dūřunūldūđunde hem sebep hem de sonuç etkisi oluşturabileceği bilgisine rastlanmaktadır. Çocukluk yaşantılarının gelecek vizyonları ile olan ilişkisine bakıldığında ise yapılan çalışmalarda olumlu çocukluk deneyimlerinin gelecek beklentilerini de olumlu etkilediği (Drennan, Kennedy ve Renfrow, 2005: 236) ve olumsuz çocukluk yaşantılarının ise gelecek beklentilerini olumsuz etkilediği grlmektedir (Brumley, Jaffee ve Prumley, 2016: 7). Ancak Seginer (2008: 279) tarafından yapılan çalışmada ise zorlu çocukluk yaşantıları olan bireylerin daha fazla anlam arayışına ve mücadele gücüne sahip olması gerekçesiyle geleceğe ilişkin iyimser beklentilerinin de daha yüksek olacağı bilgisine yer verilmektedir. Bununla beraber alan yazında okula dair olumlu yaşantıların ise hem psikolojik sağlamlığı (Sagone ve Caroli, 2015: 50) hem de gelecek beklentilerini (Israelashvili, 1997: 532) artırdığı grlmektedir. Ayrıca ergenlerin gelecek beklentileri oluşturmaları da ruh sağlıklarını iyileştirmekte (alışkan ve Dilmaç, 2021: 139) ve böylece psikolojik sağlamlıklarını da artırmaktadır (Eliwa ve Alshoukary, 2022: 683). Bu bilgilerden hareketle çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin her birinin birbiri ile ilişki içinde olduğu söylenbilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, örnekleme, veri toplama sürecine, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ergenlerin çocukluk yaşantıları, gelecek beklentileri ve psikolojik sağlık seviyeleri arasındaki ilişkiyi ele almak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli en az iki değişken arasındaki korelasyonun varlığını, kuvvetini ve yönünü belirlemeyi amaçlayan tarama modelidir (Karasar, 2012: 82).

3.2. Araştırma Örnekleme

Araştırmanın çalışma grubu kolayda örnekleme tekniğiyle (Şimsek, 2018: 122) belirlenmiş İstanbul Başakşehir ilçesindeki devlet okullarında (lise) öğrenim gören 285 erkek ve 394 kız olmak üzere toplamda 679 ergenden oluşmuştur. Bu çalışmanın gerçekleştirildiği ilçede lise kademesinde, araştırma kapsamına giren lise türlerinde Milli Eğitim Müdürlüğünden elde edilen bilgiye göre toplamda 19.851 öğrenci vardır ve 0.5 örnekleme hatasına göre en az 370 öğrenciye ulaşılması gerektiği bilgisinden yola çıkılarak 679 öğrenci ile çalışılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 49-50).

Tablo 3.1: Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Gruplar	F	%	%Gec	Gruplar
	Kız	394	58	58
Cinsiyet	Erkek	285	42	42
	Toplam	679	100	100
	9.Sınıf	182	26.8	26.8
Sınıf	10.Sınıf	184	27.1	27.1
	11.Sınıf	142	20.9	20.9

	12.Sınıf	171	25.2	25.2
	Toplam	679	100	100
Okul Türü	Anadolu	202	29.7	29.7
	İmam-Hatip	198	29.2	29.2
	Meslek-Teknik	279	41.1	41.1
	Toplam	679	100	100
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	38	5.6	5.6
	İki Kardeş	176	25.9	25.9
	Üç Kardeş	242	35.6	35.6
	Dört ve Üzeri	223	32.8	32.8
	Toplam	679	100	100
Kardeş Sırası	İlk Çocuk	233	34.3	34.3
	İkinci Çocuk	210	30.9	30.9
	Üçüncü Çocuk	108	15.9	15.9
	4. ve Sonrası	90	13.3	13.3
	Tek Çocuk	38	5.6	5.6
	Toplam	679	100	100
Anne-Baba Durumu	Birlikte	615	90.6	90.6
	Ayrı	45	6.6	6.6
	Anne-Vefat	5	0.7	0.7
	Baba-Vefat	14	2.1	2.1

	Toplam	679	100	100
Anne-Eğitim	İlkokul	291	42.9	42.9
	Ortaokul	134	19.7	19.7
	Lise	158	23.3	23.3
	Üniversite ve Üzeri	96	14.1	14.1
	Toplam	679	100	100
Baba Eğitim	İlkokul	181	26.7	26.7
	Ortaokul	160	23.6	23.6
	Lise	207	30.5	30.5
	Üniversite ve Üzeri	131	19.3	19.3
	Toplam	679	100	100
Algılanan Ekonomik Durum	Kötü	40	5.9	5.9
	Orta	535	78.8	78.8
	İyi	104	15.3	15.3
	Toplam	679	100	100
Algılanan Aile Ortamı	Huzursuz	54	8	8
	Belirsiz	315	46.4	46.4
	Huzurlu	310	45.7	45.7
	Toplam	679	100	100

Tablodan anlaşıldığı gibi örneklem grubunu oluşturan 679 katılımcının 394'ü (%58) kız öğrenci; 285'i (% 42) erkek öğrencidir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerinin 182'si (%28,8) 9.sınıf, 184'ü (%27.1) 10.sınıf, 142'si (%20.9) 11.sınıf ve 171'i

(%25.2) 12.sınıf öğrencisidir. Öğrenim gördükleri okul türüne baktığımızda 202'sinin (%29.7) Anadolu Lisesinde, 198'inin (%29.2) İmam-Hatip Lisesinde ve 279'u (% 41.1) Mesleki Teknik Lisesinde öğrenim gördükleri görülmektedir. Katılımcıların 38'i (% 5.6) tek çocuktur, 176'sı (%25.9) iki kardeşe, 242'si (%35.6) üç kardeşe ve 223'ü (%32.8) dört ve üzeri kardeşe sahiptir. Kardeş sırasını incelediğimizde 38'i (% 5.6) tek çocuk, 233'ü (%34.3) ilk çocuk, 210'u (%30.9) ikinci çocuk, 108'i (% 15.9) üçüncü çocuk, 90'ı (% 13.3) dört ve sonrası sırasındadır.

Katılımcıların anne ve baba durumuna bakıldığında 615 kişiden oluşan büyük çoğunluğunun (%90.6) ebeveynlerinin birlikte olduğu görülmektedir. Anne eğitim durumlarına bakıldığında 291'inin (%42.9) ilkokuldan, 134'ünün (%19.7) ortaokuldan, 158'inin (% 23.3) liseden ve 96'sının (% 14.1) üniversiteden veya lisansüstünden mezun olduğu görülmektedir. Babaların ise 181'i (%26.7) ilkokul mezunu, 160'ı (%23.6) ortaokul mezunu, 207'si (% 30.5) lise mezunu ve 131'i (% 14.1) üniversite veya lisansüstü mezunu durumundadır.

Katılımcıların 40'ı (%5.9) algılanan ekonomik durumlarını kötü, 535'i (%78.8) orta ve 104'ü (%15.3) iyi olarak belirtmiştir. Aile ortamlarını ise katılımcıların 54'ü (%8) huzursuz, 315'i (%46.4) belirsiz ve 310'u (%45.7) huzurlu olarak ifade etmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, Çocukluk Yaşantıları Ölçeği (Manap, 2015), Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (Arslan, 2015) ve Gelecek Vizyonları Ölçeği (Akça, Korkmaz ve Alkal, 2018) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların, cinsiyetlerini, sınıf düzeylerini, kardeş sayılarını, ebeveynlerinin eğitim düzeyini, anne-babalarının birlikte yaşama durumlarını, ailenin algılanan ekonomik durumunu ve algılanan aile ortamını tespit etme gayesiyle araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formudur.

3.3.2. Çocukluk Yaşantıları Ölçeği

Manap (2015) tarafından geliştirilen ve 12 maddeden oluşan ölçeğin her biri 4 maddeden oluşan aile yaşantısı, okul yaşantısı ve kişisel-sosyal yaşantı olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. İlk dört madde aile yaşantısını, ikinci dört madde okul

yaşantısını ve son dört madde ise kişisel-sosyal yaşantıyı ölçmektedir. Alt boyutların her birinden alınan puanların yüksekliği, olumsuz çocukluk yaşantılarının fazlalığı anlamına gelmektedir. Ölçek “Her zaman (1)”, “Sık sık (2)”, “Bazen (3)”, “Nadiren (4)”, “Hiçbir zaman (5)” şeklinde bir sıralamayı içeren beşli likert tipi ölçektir. Ölçekte yer alan “Çocukken okul saati geldiğinde moralim bozulurdu.” ve “Çocukken okula gitmemek için bahaneler üretirdim.” maddeleri ters puanlanan maddelerdir. Ölçek maddeleri olumlu yaşantıyı ölçen maddeler gibi görünmektedir ancak puanlamalarda olumlu ve olumsuz çocukluk yaşantılarını ayırdığı görülmektedir. Ölçeğe ait güvenilirlik her alt boyut için tek tek ele alınmış ve alt boyutların hepsinin Cronbach Alpha değerleri .60 üstünde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

3.3.3. Gelecek Vizyonları Ölçeği

Ginevra vd. (2017) tarafından geliştirilen ve Akça, Korkmaz ve Alkal (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan ve 18 maddeden oluşan ölçeğin iyimserlik, kötümserlik ve umut olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek “Beni hiç tanımlamıyor (1)” ve “Beni çok iyi tanımlıyor (5)” şeklinde puanlanan beşli likert tipi ölçektir. Kötümserlik alt boyutundaki maddeler ters puanlanan maddelerdir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği bireylerin geleceğe yönelik olumlu bir bakışa sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .81 olarak hesaplanmış olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3.4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği

Liebenberg, Ungar ve Van de Vijver (2012) tarafından geliştirilen ve Arslan (2015a) tarafından Türkçeye uyarlanan ve kısa formu 12 maddeden oluşan ölçek “Beni tamamen tanımlıyor (5)” ile “Hiç tanımlamıyor (1)” şeklinde puanlanan beşli likert tipi ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, psikolojik sağlamlığın da yüksek olduğuna işaret etmektedir ve ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin güvenilirliği tüm maddeler üzerinden değerlendirilmiştir ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .91 olarak ölçülmüş olması ölçeğin güvenilirliğine işaret etmektedir.

3.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri toplamak için 16.02.2024 tarihinde alınan 2024/01 sayılı etik kurul onayının ardından uygulamanın yapılacağı ilçe olan Başakşehir ilçesinin Milli Eğitim

Müdürlüğünden uygulama izni alınmıştır. Ardından ilçenin genel profiline uygun olarak seçilen okullardan ölçme araçları aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme araçları uygulama yapılan okul idaresinin kabul durumuna göre basılı form ya da Google Form haline getirilerek uygulanmıştır.

Veri toplamak için kullanılan ölçekler 683 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamanın ardından Mahalanobis uzaklığı değerlerinin hesaplanmasıyla çok yönlü uç değerler belirlenmiştir. Belirlenen uç değerler için $p < .001$ düzeyinde anlamlı olan Mahalanobis uzaklığı ölçütü olarak alınmıştır. Buna bağlı olarak toplamda 4 kişiyi içeren veri çok yönlü uç değer olarak bulunmuş ve veri setinden çıkarılmıştır (Çokluk vd., 2016). Bu nedenle analiz 683 kişi yerine 679 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle örneklem grubunun demografik özelliklerine ait yüzde ve frekans değerleri elde edilmiş, akabinde Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Gelecek Vizyonları Ölçeği puanları için en az ve en çok puanları, aritmetik ortalama, standart sapma, standart hata, güvenilirlik katsayısı, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır.

Normallik varsayımının karşılanma durumunu belirlemek için incelenen çarpıklığa ve basıklığa ait katsayılar standart normal dağılımda sıfırdır. Bu değerlerin ± 1.5 aralığında yer alması, normallik varsayımının karşılanmakta olduğunu gösterir (Mertler ve Vannatta, 2005). Gruplar arası ortalamaların karşılaştırmasında fark testlerinden Bağımsız Gruplar t-Testi ve ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) kullanılmıştır. ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) sonrasında gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunda, farkların hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere post-hoc tamamlayıcı analiz teknikleri (Scheffe ve Tamhane) kullanılmıştır. Değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek üzere Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Yol analizi aracılığıyla oluşturulan model bağlamında doğrudan ve dolaylı etkiler test edilmiştir. Dolaylı etkinin anlamlılık düzeyini ortaya koymak amacıyla bootstrapping analizi yapılmıştır. Bu çalışmada model uyumu değerlendirmek için sıklıkla kullanılan; χ^2 / df (İyilik uyumu), CFI – GFI - TLI (Karşılaştırmalı uyum indeksi - İyilik uyum indeksi - Tucker-Lewis indeksi), RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama karekökü) ve SRMR (Standardize edilmiş ortalamaların karekökü) değerleri kullanılmıştır (Çokluk vd. 2016). Bununla beraber aşağıdaki tabloda gözlenen ve

beklenen matrislerdeki farkın anlam düzeyini tespit etmede sıklıkla kullanılan değerlere yer verilmiştir.

Tablo 3.2: YEM Analizinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

Uyum İndeksi	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynak
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 5$	(Kline, 2005)
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$	(Hu ve Bentler, 1999)
GFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$	(Hu ve Bentler, 1999)
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	(Tabachnick ve Fidel, 2001)
TLI	$0.95 \leq TLI \leq 1.00$	$0.90 \leq TLI \leq 0.95$	(Tabachnick ve Fidel, 2001)
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 < SRMR \leq 0.10$	(Tabachnick ve Fidel, 2001)

Verilere ait istatistiki analizler SPSS 21.0 ve AMOS.25 programları aracılığıyla yapılmış, anlamlılık en az $p < .05$ düzeyinde sınanmış ve elde edilen bulgular araştırma hedefleri doğrultusunda tablolaştırılarak verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde veri toplama süreci sonunda edinilen bulguların analizine yer verilecektir. İlk aşamada katılımcıların demografik bilgileri analiz edilecek ardından araştırmanın temel problemine yönelik verilerin analizine yer verilecektir.

4.1. Betimsel Değerler

Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel değerlere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Çocukluk Yaşantıları Ölçeğine Ait Betimsel Değerler

Yaşantı	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Sh _x	Ss	Çar.	Bas.	Alpha
Aile	679	4	20	17.29	0.12	3.02	-1.137	.962	.88
Okul	679	4	20	13.64	0.14	3.54	-.262	-.391	.70
Kişisel/Sosyal	679	4	20	15.79	0.15	4.03	-1.034	.325	.89

Çocukluk Yaşantıları Ölçeğine ait alt boyut puanlarından aile yaşantıları alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 17.29 ± 3.02 ; okul yaşantıları alt boyutunun aritmetik ortalaması 13.64 ± 3.54 ve kişisel/sosyal yaşantılar alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 15.79 ± 4.03 olarak bulunmuştur. Puanların çarpıklık ve basıklıklarının normal (± 1.5) değerler arasında yer aldığı görülmüş ve buna bağlı olarak ölçme aracının alt boyutlarının normal dağılımda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma verileri baz alındığında aile yaşantıları alt boyutuna ait puanların güvenirlik katsayısı $\alpha = .88$; okul yaşantıları alt boyutuna ait puanların güvenirlik katsayısı $\alpha = .70$ ve kişisel/sosyal yaşantıları alt boyutuna ait puanların güvenirlik katsayısı $\alpha = .89$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.2: Gelecek Vizyonları Ölçeğine Ait Betimsel Değerler

Gelecek Viz.	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Sh _x	Ss	Çar.	Bas.	Alpha
Toplam Puan	679	18	90	65.50	0.54	14.04	-.561	.051	.80
İyimserlik	679	6	30	20.70	0.21	5.54	-.408	-.305	.85

Kötümserlik	679	5	25	11.20	0.20	5.10	.752	-.184	.83
Umut	679	7	35	26.00	0.26	6.85	-.596	-.386	.91

Tabloda yer aldığı üzere Gelecek Vizyonları Ölçeğinden elde edilen toplam puanların aritmetik ortalaması 65.50 ± 14.04 ; iyimserlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 20.70 ± 5.54 ; kötümserlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 11.20 ± 5.10 ve umut alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 26.20 ± 6.85 olarak ölçülmüştür. Puanların çarpıklık ve basıklıklarının normal (± 1.5) değerler arasında yer aldığı görülmüş ve buna bağlı olarak ölçme aracı puanlarının normal dağılımda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma verileri baz alınarak ölçekten elde edilen toplam puanlarının güvenilirlik katsayısı $\alpha = .80$; iyimserlik alt boyutu puanlarına ait güvenilirlik katsayısı $\alpha = .85$; kötümserlik alt boyutu puanlarına ait güvenilirlik katsayısı $\alpha = .83$ ve umut alt boyutu puanlarına ait güvenilirlik katsayısı $\alpha = .91$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.3: Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine İlişkin Betimsel Değerler

Değişken	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Sh _x	Ss	Çar.	Bas.	Alpha
Psik. Sağlamlık	679	15	60	43.78	0.32	8.22	-.360	.212	.82

Tabloda görüldüğü üzere Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 43.78 ± 58.22 olarak hesaplanmıştır. Puanların çarpıklık ve basıklıklarının normal (± 1.5) değerler arasında yer aldığı görülmüş ve buna bağlı olarak ölçme aracı puanlarının normal dağılımda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma verileri baz alınarak ölçeğin güvenilirlik katsayısı $\alpha = .82$ olarak hesaplanmıştır.

4.2. Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumları

Çocukluk Yaşantıları Ölçeğinden alınan puanların değişkenlere göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.4: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sh _x	T Testi			D _{cohen}
						T	Sd	P	
Aile	Kız	394	16.92	3.17	0.16	-3.82	677	.000	.30
	Erkek	285	17.81	2.72	0.16				
Okul	Kız	394	14.23	3.43	0.17	5.21	677	.000	.40
	Erkek	285	12.82	3.53	0.21				
Kişisel/Sos.	Kız	394	15.49	3.96	0.20	-2.28	677	.023	.18
	Erkek	285	16.21	4.10	0.24				

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analizden elde edilen sonuca göre aile yaşantıları alt boyutu puanları ($t=-3.82;p<.05; d=.30$) ve kişisel/sosyal yaşantılar alt boyutu puanları ($t=-2.28;p<.05; d=.18$) erkek öğrenciler lehine; okul yaşantıları alt boyutu puanları ise ($t=5.21;p<.05; d=.40$) kız öğrenciler lehine istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Cohen's d değerleri ele alındığında, tespit edilen anlamlı farklılıkların etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.5: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sh _x	T Testi			D _{cohen}
						T	Sd	P	
Aile	Birlikte	615	17.39	2.98	0.12	3.28	658	.001	.48
	Ayrı	45	15.87	3.32	0.50				
Okul	Birlikte	615	13.64	3.52	0.14	-0.21	658	.834	--
	Ayrı	45	13.76	3.87	0.58				

Kişisel/ Sos.	Birlikte	615	15.87	4.01	0.16	2.25	658	.025	.32
	Ayrı	45	14.47	4.69	0.70				

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre aile yaşantıları alt boyutu puanları ($t=3.28; p<.05; d=.48$) ve kişisel/sosyal yaşantılar alt boyutu puanları ($t=2.25; p<.05; d=.32$) anne ve babası birlikte olan gruptan yana istatistiki olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Cohen's d değerlerine bakıldığında, tespit edilen anlamlı farklılıkların etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.6: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
Aile	9.Sınıf	182	17.75	2.48	G.Arası	61.3	3	20.44	2.25	.082
	10.Sınıf	184	17.28	3.08	G.İçi	6139.0	675	9.10		
	11.Sınıf	142	16.93	3.21	Toplam	6200.3	678			
	12.Sınıf	171	17.12	3.28						
Okul	9.Sınıf	182	13.73	3.33	G.Arası	19.9	3	6.63	0.53	.662
	10.Sınıf	184	13.56	3.49	G.İçi	8462.4	675	12.54		
	11.Sınıf	142	13.38	3.76	Toplam	8482.3	678			
	12.Sınıf	171	13.85	3.62						
Kişisel/Sosyal	9.Sınıf	182	16.03	3.74	G.Arası	36.9	3	12.30	0.76	.519
	10.Sınıf	184	15.80	4.12	G.İçi	10986.2	675	16.28		
	11.Sınıf	142	15.37	4.35	Toplam	11023.1	678			
	12.Sınıf	171	15.88	3.98						

Tablo Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının sınıf seviyesine göre farklılaşma halini saptamak amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizine göre (ANOVA), ölçekten edinilen puanların sınıf seviyesine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermediğini göstermektedir ($p>.05$).

Tablo 4.7: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Aile	Anadolu L.	202	16.97	3.22	G.Ara Sı	59.6	2	29.78	3.28	.038	.010
	İmam-Ha.	198	17.72	2.71	G.İçi	6140.7	676	9.08			
	Meslek-Tek.	279	17.22	3.07	Top Lam	6200.3	678				
Okul	Anadolu L.	202	14.13	3.61	G.Ara Sı	73.9	2	36.94	2.97	.052	--
	İmam-Ha.	198	13.54	3.39	G.İçi	8408.4	676	12.44			
	Meslek-Tek.	279	13.35	3.56	Top Lam	8482.3	678				
Kişisel/Sosyal	Anadolu L.	202	15.77	3.80	G.Ara Sı	40.6	2	20.30	1.25	.287	--
	İmam-Ha.	198	15.46	3.93	G.İçi	10982.5	676	16.25			
	Meslek-Tek.	279	16.05	4.26	Top Lam	11023.1	678				

Tabloda görüldüğü üzere Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde sadece aile yaşantıları alt boyutu puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük seviyede olduğu görülmüştür ($F=3.28; p<.05; \eta^2=.010$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.8: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Aile Alt Boyutuna Ait Puanların Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Okul	(J) Okul	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Aile Yaşantıları	Anadolu Lisesi	İmam-Hatip	-0.76	0.30	.043
		Meslek-Teknik	-0.26	0.28	.654
	İmam-Hatip	Anadolu Lisesi	0.76	0.30	.043
		Meslek-Teknik	0.50	0.28	.204

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre aile yaşantıları alt boyutu puanlarının Anadolu lisesi öğrencileri ile İmam Hatip lisesi öğrencileri arasında, İmam Hatip lisesi öğrencileri lehine olacak şekilde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 4.9: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu	an	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
Aile		İlkokul	291	17.07	3.07	G.Arası	34.1	3	11.4	1.25	.292
		Ortaokul	134	17.30	3.29	G.İçi	6166.1	675	9.1		
		Lise	158	17.63	2.75	Toplam	6200.3	678			
		Ünv.- Üzeri	96	17.42	2.90						
Okul		İlkokul	291	13.83	3.54	G.Arası	40.8	3	13.6	1.09	.354
		Ortaokul	134	13.81	3.56	G.İçi	8441.5	675	12.5		
		Lise	158	13.27	3.37	Toplam	8482.3	678			
		Ünv.- Üzeri	96	13.44	3.75						
S0	İlkokul	291	15.91	4.03	G.Arası	63.5	3	21.2	1.30	.272	

Ortaokul	134	16.04	3.87	G.İçi	10959.6	675	16.2
Lise	158	15.81	3.99	Toplam	11023.1	678	
Ünv.- Üzeri	96	15.06	4.32				

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçekten edinilen puanların anne eğitim seviyesine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılığı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

Tablo 4.10: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Grup lar	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Aile	İlkok ul	181	16.84	3.46	G.Arası	82.6	3	27.54	3.04	.028	.013
	Orta Okul	160	17.11	2.99	G.İçi	6117.6	675	9.06			
	Lise	207	17.54	2.88	Toplam	6200.3	678				
	Ünv.- Üzeri	131	17.75	2.53							
	İlkok ul	181	13.77	3.63	G.Arası	53.3	3	17.75	1.42	.235	--
Okul	Orta Okul	160	13.91	3.44	G.İçi	8429.1	675	12.49			
	Lise	207	13.66	3.52	Toplam	8482.3	678				
	Ünv.- Üzeri	131	13.10	3.53							
	İlkok ul	181	15.76	3.95	G.Arası	26.4	3	8.81	0.54	.654	--
Kişisel-Sos	Orta Okul	160	15.84	4.08	G.İçi	10996.7	675	16.29			
	Lise	207	16.01	4.00	Toplam	11023.1	678				

Ünv.-
Üzeri 131 15.44 4.16

Tabloda görüldüğü üzere Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma halini saptamak amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde sadece aile yaşantıları alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün küçük olduğu tespit edilmiştir ($F=3.04; p<.05; \eta^2=.013$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.11: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Aile Yaşantıları Alt Boyutuna Ait Puanların Baba-Eğitim Düzeyine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Baba-Eğt	(J) Baba-Eğt	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Aile Yaşantıları	İlkokul	Ortaokul	-0.27	0.35	.971
		Lise	-0.70	0.33	.178
		Üniversite ve Üzeri	-0.91	0.34	.046
	Ortaokul	İlkokul	0.27	0.35	.971
		Lise	-0.43	0.31	.652
		Üniversite ve Üzeri	-0.64	0.32	.257
	Lise	İlkokul	0.70	0.33	.178
		Ortaokul	0.43	0.31	.652
		Üniversite ve Üzeri	-0.21	0.30	.982

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre aile yaşantıları alt boyutu puanlarının sadece baba-eğitim düzeyi ilkokul olan kesim ile üniversite ve üzeri olan kesim arasında üniversite mezunu olanlar lehine olacak biçimde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 4.12: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Grup Lar	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Aile Yaş.	Tek Çocuk	38	16.05	3.20	G.Arası	294.2	3	98.08	11.21	.000	.047
	İki Kardeş	176	18.20	2.23	G.İçi	5906.0	675	8.75			
	Üç Kardeş	242	17.41	2.91	Toplam	6200.3	678				
	4 Ve Üzeri	223	16.66	3.44							
Okul Yaş.	Tek Çocuk	38	12.87	4.05	G.Arası	35.7	3	11.91	0.95	.415	--
	İki Kardeş	176	13.61	3.20	G.İçi	8446.6	675	12.51			
	Üç Kardeş	242	13.57	3.77	Toplam	8482.3	678				
	4 Ve Üzeri	223	13.87	3.43							
Kişisel-Sos	Tek Çocuk	38	13.39	4.86	G.Arası	243.4	3	81.14	5.08	.002	.022
	İki Kardeş	176	16.09	3.64	G.İçi	10779.7	675	15.97			
	Üç Kardeş	242	15.99	3.99	Toplam	11023.1	678				
	4 Ve Üzeri	223	15.76	4.12							

Tabloda görüldüğü üzere Çocukluk Yaşantıları Ölçeğinden edinilen puanların kardeş sayısına göre farklılaşma durumunu saptamak amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde aile yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=11.21; p<.05; \eta^2=.047$) ve kişisel-sosyal yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=5.08; p<.05; \eta^2=.022$) kardeş sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık

gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.13: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Kardeş Sayısı	(J) Kardeş Sayısı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Aile Yaşantıları		İki Kardeş	-2.15	0.53	.001
	Tek Çocuk	Üç Kardeş	-1.35	0.52	.077
		Dört ve Üzeri	-0.61	0.52	.709
		Tek Çocuk	2.15	0.53	.001
	İki Kardeş	Üç Kardeş	0.79	0.29	.063
		Dört ve Üzeri	1.54	0.30	.000
		Tek Çocuk	1.35	0.52	.077
	Üç Kardeş	İki Kardeş	-0.79	0.29	.063
		Dört ve Üzeri	0.74	0.27	.064
		İki Kardeş	-2.69	0.71	.003
	Tek Çocuk	Üç Kardeş	-2.60	0.70	.003
		Dört ve Üzeri	-2.36	0.70	.010
Kişisel ve Sosyal Yaşantı		Tek Çocuk	2.69	0.71	.003
	İki Kardeş	Üç Kardeş	0.09	0.40	.997
		Dört ve Üzeri	0.33	0.40	.882
	Üç Kardeş	Tek Çocuk	2.60	0.70	.003

İki Kardeş	-0.09	0.40	.997
Dört ve Üzeri	0.23	0.37	.941

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre kişisel/sosyal alt boyutu puanları tek çocuk ile diğer kardeş sayısı grupları arasında daha fazla kardeşi olan gruplar lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Aile alt boyutu puanları ise tek çocuk ve iki kardeş kesimi arasında iki kardeş olan kesim lehine; iki kardeş ve dört ve üzeri kardeşi olan kesim arasında iki kardeşi olan kesim lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$).

Tablo 4.14: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
					G.Ara						.018
Aile Yaş.	İlk Çocuk	233	17.49	2.99	Sı	113.3	4	28.33	3.14	.014	
	İkinci Çocuk	210	17.60	2.89	G.İçi	6086.9	674	9.03			
	Üçüncü Çocuk	108	17.12	2.99	Top	6200.3	678				
	4. Ve Sonra	90	16.79	3.26	Lam						
	Tek Çocuk	38	16.05	3.20							
					G.Ara						.020
Okul Yaş.	İlk Çocuk	233	14.26	3.35	Sı	168.5	4	42.12	3.42	.009	
	İkinci Çocuk	210	13.57	3.53	G.İçi	8313.8	674	12.34			
	Üçüncü Çocuk	108	13.00	3.87	Top	8482.3	678				
	4. Ve Sonra	90	13.30	3.19	lam						
	Tek Çocuk	38	12.87	4.05							
Ki	Şi İlk Çocuk	233	15.52	3.82	G.Ara	300.7	4	75.17	4.73	.001	.027

Sı										
İkinci									10722.	
Çocuk	210	16.10	3.97	G.İçi	4	674	15.91			
Üçüncü				Top					11023.	
Çocuk	108	16.14	4.22	lam	1	678				
4. Ve										
Sonra	90	16.39	3.76							
Tek Çocuk	38	13.39	4.86							

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının kardeş sırası değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde aile yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=3.14; p<.05; \eta^2=.018$); okul yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=3.42; p<.05; \eta^2=.020$) ve kişisel-sosyal yaşantılar alt boyutu puanlarının ($F=4.73; p<.05; \eta^2=.027$) kardeş sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara göre aile yaşantıları alt boyutu puanları sadece tek çocuk ile ikinci çocuk arasında ikinci çocuk lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Okul yaşantıları alt boyutu puanları, ilk çocuk ile üçüncü çocuk arasında ilk çocuk lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Kişisel ve sosyal alt boyutu puanları ise tek çocuk ile diğer kesimler arasında diğer kesimler lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$).

Tablo 4.15: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Grup Lar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
	Orta	535	17.17	2.99	G.İçi	6074.6	676	8.99			

	İyi	104	18.22	2.45	Toplam	6200.3	678			
Okul	Kötü	40	13.45	4.09	G.Arası	9.2	2	4.62	0.37	.692
	Orta	535	13.70	3.49	G.İçi	8473.1	676	12.53		--
	İyi	104	13.40	3.58	Toplam	8482.3	678			
Kişisel Puan	Kötü	40	15.45	5.09	G.Arası	173.7	2	86.87	5.41	.005 .016
	Orta	535	15.59	3.96	G.İçi	10849.4	676	16.05		
	İyi	104	16.98	3.75	Toplam	11023.1	678			

Tabloda görüldüğü üzere Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının algılanan ekonomik duruma göre farklılık gösterme durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde aile yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=6.99; p<.05; \eta^2=.020$) ve kişisel ve sosyal yaşantılar alt boyutu puanlarının ($F=5.41; p<.05; \eta^2=.016$) algılanan ekonomik duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.16: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan ekonomik	(J) Algılanan ekonomik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Aile Yaşantıları	Kötü	Orta	-0.72	0.67	.639
		İyi	-1.77	0.70	.044
	Orta	Kötü	0.72	0.67	.639
		İyi	-1.05	0.27	.001
	Kötü	Orta	-0.14	0.82	.998

Kişisel ve Sosyal	Orta	İyi	-1.53	0.89	.245
		Kötü	0.14	0.82	.998
		İyi	-1.39	0.41	.002

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre aile yaşantıları alt boyutu puanları algılanan ekonomik durumu kötü olanlar ile iyi olanlar arasında iyi olan grup lehine; orta ve iyi olan grup arasında yine iyi olan grup lehine olacak biçimde istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Kişisel ve sosyal yaşantıları alt boyutu puanlarının ise orta ve iyi olan kesim arasında algılanan ekonomik durumu iyi olan kesim lehine istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 4.17: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Grup Lar	N	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Aile	Hu zur suz	54	14.91	4.22	G.A Rası	920.1	2	460.05	58.90	.000	.15
	Belir siz	315	16.54	2.95	G.İçi	5280.2	676	7.81			
	Hu zurlu	310	18.47	2.28	Top Lam	6200.3	678				
Okul	Hu zur suz	54	12.80	3.71	G.A Rası	58.3	2	29.17	2.34	.097	--
	Belir siz	315	13.55	3.61	G.İçi	8424.0	676	12.46			
	Hu zurlu	310	13.88	3.41	Top Lam	8482.3	678				
Kişisel	Hu zur	54	14.43	4.72	G.A Rası	570.4	2	285.22	18.45	.000	.052

suz							
Belir							
siz	315	15.06	4.12	G.İçi	10452.7	676	15.46
Hu				Top			
zurlu	310	16.78	3.57	Lam	11023.1	678	

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği puanlarının algılanan aile ortamına göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde aile yaşantıları alt boyutu puanlarının ($F=58.90; p<.05; \eta^2=.15$) ve kişisel ve sosyal yaşantılar alt boyutu puanlarının ($F=18.45; p<.05; \eta^2=.052$) algılanan aile ortamı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün aile yaşantıları alt boyutu puanlarında orta düzeyde, kişisel-sosyal yaşantıları alt boyutu puanlarında düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.18: Çocukluk Yaşantıları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan aile ortamı	(J) Algılanan aile ortamı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
Aile Yaşantıları	Huzursuz	Belirsiz	-1.63	0.60	.025
		Huzurlu	-3.57	0.59	.000
	Belirsiz	Huzursuz	1.63	0.60	.025
		Huzurlu	-1.94	0.21	.000
Kişisel-Sosyal Yaşantılar	Huzursuz	Belirsiz	-0.63	0.68	.734
		Huzurlu	-2.35	0.67	.003
	Belirsiz	Huzursuz	0.63	0.68	.734
		Huzurlu	-1.72	0.31	.000

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre aile yaşantıları alt boyutu puanları algılanan aile ortamı huzurlu olanlar ile belirsiz olanlar arasında huzurlu olan grup lehine; huzurlu olan ile huzursuz olan gruplar arasında yine algılanan aile ortamı huzurlu olan grup lehine; algılanan aile ortamı huzursuz olanlar ile belirsiz olanlar arasında belirsiz olan grup lehine anlamlı farklılık göstermiştir ($p<.05$). Kişisel ve sosyal yaşantılar alt boyutu puanları ise algılanan aile ortamı huzurlu olanlar ile belirsiz olanlar arasında huzurlu olan grup lehine; huzurlu olan ile huzursuz olan gruplar arasında yine algılanan aile ortamı huzurlu olan grup lehine anlamlı farklılık göstermiştir ($p<.05$).

4.3. Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumları

Gelecek Vizyonları Ölçeği'nden alınan puanların değişkenlere göre farklılaşma durumunu tespit etmek üzere uygulanan analiz sonuçlarına aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 4.19: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sh _x	T Testi			D _{cohen}
						T	Sd	P	
İyimser	Kız	394	20.67	5.60	0.28	-.174	677	.862	--
	Erkek	285	20.75	5.46	0.32				
Kötümser	Kız	394	10.81	4.76	0.24	-2.36	677	.019	.18
	Erkek	285	11.74	5.49	0.33				
Umut	Kız	394	26.01	6.55	0.33	.057	677	.955	--
	Erkek	285	25.98	7.25	0.43				
Toplam Puan	Kız	394	65.88	13.63	0.69	.811	677	.418	--
	Erkek	285	64.99	14.61	0.87				

Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma durumunu tespit etmek için Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına

göre ölçekten elde edilen toplam puan ($t=.811;p>.05$); iyimserlik alt boyut ($t=-.174;p>.05$) ve umut alt boyutu ($t=.057;p>.05$) puanları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Sadece kötümserlik alt boyut puanları ($t=-2.36;p<.05;d=.18$) erkek öğrenciler lehine istatistiksel açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermiştir. Bu anlamlı farklılığın büyüklüğünü tespit etmek amacıyla Cohen's d değerleri ele alındığında tespit edilen anlamlı farklılıkların düşük seviyede etki büyüklüğüne sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.20: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	Sh _x	T Testi		
						T	Sd	P
İyimser	Birlikte	615	20.71	5.49	0.22		658	.697
	Ayrı	45	20.38	6.27	0.93	0.39		
Kötümser	Birlikte	615	11.27	5.16	0.21		658	.294
	Ayrı	45	10.44	3.91	0.58	1.05		
Umut	Birlikte	615	25.95	6.82	0.27		658	.673
	Ayrı	45	26.40	7.22	1.08	-0.42		
Toplam Puan	Birlikte	615	65.40	13.97	0.56		658	.665
	Ayrı	45	66.33	14.80	2.21	-0.43		

Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçme aracından elde edilen puanların ebeveynlerin birliktelik durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.21: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
İyimsiz	9.Sınıf	1									-
		8	20.7								
		2	9	5.69	G.Arası	112.0	3	37.32	1.22	.302	
		1									
	10.Sınıf	8	20.7				20675.				
		4	9	5.16	G.İçi	5	675	30.63			
		1									
		4	19.9				20787.				
	11.Sınıf	2	6	5.59	Toplam	5	678				
		1									
	12.Sınıf	7	21.1								
		1	3	5.71							
Umutlu	9.Sınıf	1									--
		8	10.7								
		2	8	5.01	G.Arası	114.3	3	38.10	1.47	.221	
		1									
	10.Sınıf	8	11.7				17486.				
		4	4	5.16	G.İçi	5	675	25.91			
		1									
		4	11.4				17600.				
	11.Sınıf	2	5	5.28	Toplam	8	678				
		1									
	12.Sınıf	7	10.8								
		1	6	4.93							
Umut	9.Sınıf	1						203.7			
		8	25.0								
		2	7	7.13	G.Arası	611.2	3	4	4.41	.004	
		1									
10.Sınıf	8	26.3				31158.					
	4	8	6.89	G.İçi	8	675	46.16			.01	
11.Sınıf	4	25.0				31770.				9	
	2	9	6.72	Toplam	0	678					

		1							
		7	27.3						
	12.Sınıf	1	5	6.37					
		1							--
		8	65.0	14.7				437.2	
	9.Sınıf	2	8	7	G.Arası	1311.7	3	3	2.23 .084
		1							
		8	65.4	13.1		13240		196.1	
	10.Sınıf	4	2	5	G.İçi	6.1	675	6	
		1							
		4	63.6	14.7		13371			
	11.Sınıf	2	1	9	Toplam	7.7	678		
		1							
		7	67.6	13.3					
	12.Sınıf	1	2	8					

Tabloda görüldüğü üzere Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde sadece umut alt boyutu puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün küçük olduğu sonucuna erişilmiştir ($F=4.41; p<.05; \eta^2=.019$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.22: Gelecek Vizyonları Ölçeği Umut Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Sınıf	(J) Sınıf	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Umut		10.Sınıf	-1.31	0.71	.335
	9.Sınıf	11.Sınıf	-0.03	0.76	1.000
		12.Sınıf	-2.28	0.72	.020
	10.Sınıf	9.Sınıf	1.31	0.71	.335

	11.Sınıf	1.28	0.76	.414
	12.Sınıf	-0.97	0.72	.614
	9.Sınıf	0.03	0.76	1.000
11.Sınıf	10.Sınıf	-1.28	0.76	.414
	12.Sınıf	-2.25	0.77	.037

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre umut alt boyutu puanlarının 9.sınıf ile 12. Sınıf öğrencileri arasında 12.sınıf öğrencileri lehine; 11.sınıf ile 12. Sınıf öğrencileri arasında yine 12.sınıf öğrencileri lehine olacak biçimde istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 4.23: Gelecek Vizyonları Ölçeğine Ait Puanların Okul Türüne Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	Puan	Lar	N	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
İyimsen	Ana						G.A						
	dolu L.	202	19.62	5.52	Rası	499.2	2	249.60	8.317	.000			
	İmam-Ha.	198	20.47	5.56	G.İçi	20288.3	676	30.01			.024		
	Mesl.-Tek.	279	21.65	5.38	Top Lam	20787.5	678						
Kötümserlik	Ana						G.A						
	dolu L.	202	10.76	4.87	Rası	162.3	2	81.13	3.145	.051			
	İmam-Ha.	198	10.82	4.84	G.İçi	17438.5	676	25.80			--		
	Mesl.-Tek.	279	11.78	5.38	Top Lam	17600.8	678						
Umut	Ana						G.A						
	dolu L.	202	25.54	6.90	Rası	206.0	2	102.99	2.206	.111		--	
	İmam-Ha.	198	25.54	6.91	G.İçi	31564.0	676	46.69					

	Mesl.- Tek.	279	26.66	6.73	Top Lam	31770.0	678			
Toplam Puan	Ana dolu L.	202	64.40	6	G.A Rası	559.2	2	279.58	1.419	.243
	İmam- Ha.	198	65.19	3	G.İçi	133158.6	676	196.98		
	Mesl.- Tek.	279	66.53	5	Top Lam	133717.7	678			

Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının okul türüne göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde sadece iyimserlik alt boyut puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur ($F=8.32; p<.05; \eta^2=.024$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak edinilen neticeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.24: Gelecek Vizyonları Ölçeği İyimser Alt Boyutundan Edinilen Puanlarının Okul Türüne Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Okul	(J) Okul	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
İyimser	Anadolu Lisesi	İmam-Hatip	-0.86	0.55	.296
		Meslek-Teknik	-2.03	0.51	.000
	İmam-Hatip	Anadolu Lisesi	0.86	0.55	.296
		Meslek-Teknik	-1.18	0.51	.070

Tamamlayıcı analizden elde edilen sonuçlara göre iyimserlik alt boyut puanları Anadolu lisesi öğrencileri ile Meslek Teknik lisesi öğrencileri arasında Meslek-Teknik lisesi öğrencileri lehine olacak biçimde istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$).

Tablo 4.25: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

P u a n	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
İyimsen	İlk okul	291	20.91	5.65	G.Arası	26.4	3	8.78	0.286	.836
	Orta Okul	134	20.51	5.69	G.İçi	20761.2	675	30.76		
	Lise	158	20.47	5.38	Toplam	20787.5	678			
	Ünv.- Üzeri	96	20.72	5.28						
Kötümserlik	İlk okul	291	10.95	4.84	G.Arası	37.2	3	12.39	0.476	.699
	Orta Okul	134	11.23	5.38	G.İçi	17563.6	675	26.02		
	Lise	158	11.51	5.15	Toplam	17600.8	678			
	Ünv.- Üzeri	96	11.40	5.39						
Umut	İlk okul	291	26.18	6.77	G.Arası	50.2	3	16.74	0.356	.785
	Orta Okul	134	26.25	6.76	G.İçi	31719.8	675	46.99		
	Lise	158	25.56	7.11	Toplam	31770.0	678			
	Ünv.- Üzeri	96	25.83	6.82						
Toplam Puan	İlk okul	291	66.14	14.1 3	G.Arası	281.0	3	93.68	0.474	.701
	Orta Okul	134	65.52	14.2 2	G.İçi	133436.7	675	197.6 8		

Lise	158	64.53	7	13.8	Toplam	133717.7	678
Ünv.- Üzeri	96	65.16	3	13.9			

Tabloya göre Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.26: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	Puan	Lar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
İyimser	İlk okul	181	20.56	5.70	G.Arası	140.9	3	46.96	1.535	.204		
	Orta Okul	160	21.23	5.44	G.İçi	20646.6	675	30.59				
	Lise	207	20.92	5.53	Toplam	20787.5	678					
	Ünv.- Üzeri	131	19.91	5.40								
Kötümserlik	İlk okul	181	11.23	5.05	G.Arası	60.2	3	20.08	0.773	.510		
	Orta Okul	160	11.69	5.03	G.İçi	17540.5	675	25.99				
	Lise	207	10.98	5.35	Toplam	17600.8	678					
	Ünv.- Üzeri	131	10.91	4.84								
Umut	İlk okul	181	26.30	6.97	G.Arası	275.9	3	91.98	1.971	.117		
	Orta Okul	160	25.94	6.58	G.İçi	31494.1	675	46.66				

Lise 207 26.56 6.86 **Toplam** 31770.0 678

Ünv.-
Üzeri 131 24.78 6.89

Toplam Puan	İlk									
	okul	181	65.64	14.49	G.Arası	597.5	3	199.18	1.01	.388
	Orta					133120.				
	Okul	160	65.48	12.94	G.İçi	2	675	197.22		
	Lise	207	66.50	14.32	Toplam	7	678			
	Ünv.- Üzeri	131	63.78	14.28						

Tabloya göre Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların baba eğitim seviyesine göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılığı olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.27: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Grup		Puan	Lar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
İyimsen	Tek Çocuk			38	19.97	6.85	G.Arası	100.2	3	33.40	1.09	.353
	İki Kardeş			176	20.77	5.34	G.İçi	20687.3	675	30.65		
	Üç Kardeş			242	21.13	5.51	Toplam	20787.5	678			
	4 ve Üzeri			223	20.31	5.48						
Kötümserlik	Tek Çocuk			38	11.84	5.78	G.Arası	66.3	3	22.11	0.85	.466
	İki Kardeş			176	10.73	4.96	G.İçi	17534.4	675	25.98		
	Üç Kardeş			242	11.24	4.99	Toplam	17600.8	678			

	4 ve Üzeri	223	11.42	5.19						
Umut	Tek Çocuk	38	25.53	7.91	G.Arası	53.5	3	17.83	0.38	.768
	İki Kardeş	176	26.45	6.75	G.İçi	31716.5	675	46.99		
	Üç Kardeş	242	25.81	6.89	Toplam	31770.0	678			
	4 ve Üzeri	223	25.93	6.71						
Toplam Puan	Tek Çocuk	38	63.66	17.53	G.Arası	417.6	3	139.1	0.71	.549
	İki Kardeş	176	66.49	13.99	G.İçi	133300.	2	197.4		
	Üç Kardeş	242	65.71	13.57	Toplam	133717.	7	678		
	4 ve Üzeri	223	64.82	13.97						

Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından elde edilen puanların gruplara göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 4.28: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup		N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
	Puan	Lar									
İyimsiz	İlk Çocuk	233	20.57	5.38	G.Arası	126.0	4	31.51	1.03	.392	
	İkinci Çocuk	210	21.19	5.40	G.İçi	20661.5	674	30.66			
	Üçüncü Çocuk	108	20.91	5.68	Toplam	20787.5	678				
	4. Ve Sonra	90	19.98	5.48							
	Tek Çocuk	38	19.97	6.85							

Kötümser	İlk Çocuk	233	11.16	4.86	G.Arası	113.2	4	28.30	1.09	.360
	İkinci Çocuk	210	11.55	5.34	G.İçi	17487.6	674	25.95		
	Üçüncü Çocuk	108	10.39	4.68	Toplam	17600.8	678			
	4. Ve Sonra	90	11.19	5.26						
	Tek Çocuk	38	11.84	5.78						
Umut	İlk Çocuk	233	26.14	6.37	G.Arası	30.6	4	7.66	0.16	.957
	İkinci Çocuk	210	25.94	7.07	G.İçi	31739.4	674	47.09		
	Üçüncü Çocuk	108	26.25	7.11	Toplam	31770.0	678			
	4. Ve Sonra	90	25.67	6.83						
	Tek Çocuk	38	25.53	7.91						
Toplam Puan	İlk Çocuk	233	65.55	12.93	G.Arası	403.0	4	100.74	0.51	.729
	İkinci Çocuk	210	65.58	14.44	G.İçi	133314.8	674	197.80		
	Üçüncü Çocuk	108	66.77	14.90	Toplam	133717.7	678			
	4. Ve Sonra	90	64.46	13.34						
	Tek Çocuk	38	63.66	17.53						

Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının kardeş sırasına göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların kardeş sırası gruplarına göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılığı olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Tablo 4.29: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Grup		$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
	Lar	N									
İyimser	Kötü	40	21.50	4.46	G.Arası	419.9	2	209.93	6.97	.001	
	Orta	535	20.31	5.57	G.İçi	20367.6	676	30.13			.020
	İyi	104	22.43	5.41	Toplam	20787.5	678				
Kötümser	Kötü	40	12.20	5.29	G.Arası	72.7	2	36.37	1.40	.247	
	Orta	535	11.23	5.04	G.İçi	17528.0	676	25.93			--
	İyi	104	10.64	5.27	Toplam	17600.8	678				
Umut	Kötü	40	24.80	7.60	G.Arası	303.3	2	151.65	3.26	.039	
	Orta	535	25.80	6.77	G.İçi	31466.7	676	46.55			.010
	İyi	104	27.47	6.77	Toplam	31770.0	678				
Toplam Puan	Kötü	40	64.10	13.00	G.Arası	1755.0	2	877.52	4.50	.011	.013
	Orta	535	64.88	14.18	G.İçi	131962.7	676	195.21			
	İyi	104	69.26	13.22	Toplam	133717.7	678				

Tabloda görüldüğü üzere Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının algılanan ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde İyimser alt boyutu puanlarının ($F=6.97;p<.05; \eta^2=.020$); umut alt boyutu puanlarının ($F=3.26;p<.05;\eta^2=.010$) ve toplam puanın ($F=4.50;p<.05; \eta^2=.013$) algılanan ekonomik duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.30: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan ekonomik Durumu Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan ekonomik	(J) Algılanan ekonomik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
İyimser	Kötü	Orta	1.19	0.90	.417
		İyi	-0.93	1.02	.659
	Orta	Kötü	-1.19	0.90	.417
		İyi	-2.12	0.59	.002
Umut	Kötü	Orta	-1.00	1.12	.669
		İyi	-2.67	1.27	.110
	Orta	Kötü	1.00	1.12	.669
		İyi	-1.67	0.73	.075
Toplam Gelecek	Kötü	Orta	-0.78	2.29	.944
		İyi	-5.16	2.60	.140
	Orta	Kötü	0.78	2.29	.944
		İyi	-4.38	1.50	.014

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre iyimserlik alt boyutu puanlarının ve ölçekten elde edilen toplam puan algılanan ekonomik düzeyi orta olanlar ile iyi olan gruplar arasında algılanan ekonomik durumu daha iyi olan grup lehine istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < .05$). Umut alt boyutu puanları için yapılan ikili grup karşılaştırmalarında ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 4.31: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Grup		$\bar{X}$	Ss	Var.		Sd	Ko	F	P	H2
	Lar	N			K.	Kt					
İyimser	Huzur				G.A						
	suz	54	17.61	5.80	Rası	1868.4	2	934.20	33.38	.000	
	Belir										
	Siz	315	19.54	5.50	G.İçi	18919.1	676	27.99			.090
	Huzur				Top						
	Lu	310	22.43	4.97	Lam	20787.5	678				
Kötümserlik	Huzur				G.A						
	suz	54	13.94	5.04	Rası	596.7	2	298.36	11.86	.000	
	Belir										
	Siz	315	11.46	4.94	G.İçi	17004.0	676	25.15			.034
	Huzur				Top						
	Lu	310	10.46	5.08	Lam	17600.8	678				
Umut	Huzur				G.A						
	suz	54	22.30	6.80	Rası	1728.0	2	863.99	19.44	.000	
	Belir										
	Siz	315	25.11	7.34	G.İçi	30042.0	676	44.44			.054
	Huzur				Top						
	Lu	310	27.55	5.88	Lam	31770.0	678				
Toplam Puan	Huzur			15.1	G.A						.087
	suz	54	55.96	4	Rası	11579.2	2	5789.59	32.04	.000	
	Belir			14.4							
	Siz	315	63.19	0	G.İçi	122138.6	676	180.68			
	Huzur			12.0	Top						
	Lu	310	69.51	5	Lam	133717.7	678				

Tabloda görüldüğü üzere Gelecek Vizyonları Ölçeği puanlarının algılanan aile ortamı değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde iyimserlik alt boyutu puanlarının

($F=33.38; p<.05; \eta^2=.090$); kötümserlik alt boyutu puanlarının ($F=11.86; p<.05; \eta^2=.034$); umut alt boyutu puanlarının ($F=19.44; p<.05; \eta^2=.054$) ve toplam puanın ($F=32.04; p<.05; \eta^2=.087$) algılanan aile ortamı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.32: Gelecek Vizyonları Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan aile ortamı	(J) Algılanan aile ortamı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
İyimser	Huzursuz	Belirsiz	-1.93	0.85	.077
		Huzurlu	-4.82	0.84	.000
	Belirsiz	Huzursuz	1.93	0.85	.077
		Huzurlu	-2.89	0.42	.000
Kötümser	Huzursuz	Belirsiz	2.49	0.74	.004
		Huzurlu	3.48	0.74	.000
	Belirsiz	Huzursuz	-2.49	0.74	.004
		Huzurlu	1.00	0.40	.039
Umut	Huzursuz	Belirsiz	-2.82	1.01	.020
		Huzurlu	-5.25	0.98	.000
	Belirsiz	Huzursuz	2.82	1.01	.020
		Huzurlu	-2.43	0.53	.000
Toplam Puan	Huzursuz	Belirsiz	-7.23	2.21	.005
		Huzurlu	-13.55	2.17	.000

Belirsiz	Huzursuz	7.23	2.21	.005
	Huzurlu	-6.32	1.06	.000

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre ölçme aracından edinilen puanlar algılanan aile ortamı huzurlu olanlar ile belirsiz olanlar arasında huzurlu olan grup lehine huzurlu olan grup lehine; huzurlu olan ile huzursuz olan gruplar arasında yine algılanan aile ortamı huzurlu olan grup lehine anlamlı farklılık göstermiştir ($p < .05$). Algılanan aile ortamı huzursuz olanlar ile belirsiz olan gruplar arasında, iyimserlik alt boyutu puanları anlamlı düzeyde farklılaşmazken ($p > .05$) kötümserlik alt boyutları huzursuz olan grup lehine; umut alt boyutu puanları ve toplam puanlar belirsiz olan grup lehine anlamlı seviyede farklılık göstermiştir ($p < .05$).

4.4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumları

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği'nden alınan puanların değişkenlere göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen analize ait neticeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4.33: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sh_x	T Testi		
						T	Sd	P
Psikolojik Sağlık	Kız	394	43.62	8.23	0.41	-.612	677	.541
	Erkek	285	44.01	8.22	0.49			

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı seviyede farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla uygulanan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçlarına göre ölçme aracı puanları cinsiyete göre istatistiki bakımdan anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($t = -.612; p > .05$).

Tablo 4.34: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sh _x	T Testi		
						T	Sd	P
Psikolojik	Birlikte	615	43.78	8.29	0.33	.00	658	.995
Sağlıklı	Ayrı	45	43.78	7.55	1.13			

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumunu tespit edebilmek için uygulanan Bağımsız Gruplar t Testi analizi sonuçlarına göre ölçme aracı puanları anne-baba birlikteliğine göre istatistiki bakımdan anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($t=.00; p>.05$).

Tablo 4.35: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Psikolojik Sağlık	9.Sınıf	182	44.66	7.89	G.A rası	706.0	3	235.32	3.52	.015	.015
	10.Sınıf	184	43.80	8.52	G.İçi	45125.2	675	66.85			
	11.Sınıf	142	41.90	7.68	Top lam	45831.2	678				
	12.Sınıf	171	44.39	8.50							

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının sınıf seviyesi değişkenine göre farklılaşma halini saptamak maksadıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların sınıf seviyesi değişkenine göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ve bu farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde gerçekleştiği görülmüştür ($F=3.52; p<.05; \eta^2=.015$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.36: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Sınıf	(J) Sınıf	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P	
Psikolojik Sağlık		10.Sınıf	0.85	0.85	.801	
		9.Sınıf	11.Sınıf	2.76	0.92	.029
			12.Sınıf	0.27	0.87	.992
		9.Sınıf	10.Sınıf	-0.85	0.85	.801
		10.Sınıf	11.Sınıf	1.90	0.91	.228
			12.Sınıf	-0.59	0.87	.928
		9.Sınıf	11.Sınıf	-2.76	0.92	.029
		11.Sınıf	10.Sınıf	-1.90	0.91	.228
			12.Sınıf	-2.49	0.93	.067

Gerçekleştirilen tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre ölçme aracından edinilen puanlar sadece 9.sınıf ile 11. Sınıf öğrencileri arasında, 9.sınıf öğrencileri lehine olacak biçimde, istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 4.37: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Puan	Grup		$\bar{X}$	Ss	Var		Sd	Ko	F	P	H2
	lar	n			.K.	Kt					
Psiko lojik ; ç Anado		202	42.17	8.19	G.A rası	788.4	2	394.21	5.92	.003	.017

lu L.

İmam- Hatip	198	44.13	7.57	G.İ çi	45042.8	676	66.63
Top							
Mes.- Tek.	279	44.71	8.54	La m	45831.2	678	

Tablodan da anlaşılacağı gibi Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının okul türüne göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracı puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur ($F=5.92; p<.05; \eta^2=.017$).

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Varyansların homojen olması halinde kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.38: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Okul	(J) Okul	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
Psiko lojik Sağlam lık	Anadolu Lisesi	İmam-Hatip	-1.96	0.82	.056
		Meslek-Teknik	-2.54	0.75	.004
	İmam-Hatip	Anadolu Lisesi	1.96	0.82	.056
		Meslek-Teknik	-0.57	0.76	.751

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre ölçekten elde edilen puanların Anadolu lisesi öğrencileri ile Meslek Teknik lisesi öğrencileri arasında Meslek Teknik lisesi öğrencileri lehine olacak şekilde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<.05$).

Tablo 4.39: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu	An	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P
Psikolojik Sağlamlık	G.A										
	İlkokul	291	43.74	8.18	Rası	95.8	3	31.94	.471	.702	
	Ortaokul	134	43.82	8.78	G.İçi	45735.4	675	67.76			
	Top										
Lise	158	44.29	7.69	Lam	45831.2	678					
Ünv.- Üzeri	96	43.03	8.45								

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından alınan puanların anne eğitim seviyesine göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılığı olmadığı bulunmuştur ($F=.471; p>.05$).

Tablo 4.40: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

											H2
Puan	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P	
G.A											.013
Aile	İlkokul	181	43.27	8.88	rası	98.8	3	32.93	.486	.692	
	Ortaokul	160	43.99	8.35	G.İçi	45732.4	675	67.75			
	Top										
	Lise	207	44.21	7.77	lam	45831.2	678				
Ünv.- Üzeri	131	43.57	7.86								

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek için uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların baba eğitim seviyesine göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılığı olmadığı bulunmuştur ($F=.486;p>.05$).

Tablo 4.41: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

P u a n	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Psikolojik Sağlık	Tek Çocuk	38	41.79	9.00	G.Ara	595.1	3	198.36	1.26	.051	--
	İki Kardeş	176	44.43	7.65	G.İçi	45236.1	675	67.02			
	Üç Kardeş	242	44.55	7.81	Top	45831.2	678				
	4 ve Üzeri	223	42.78	8.82	Lam						

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının kardeş sayısına göre farklılaşma halini saptamak maksadıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların ($F=1.26;p>.05$) kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel bakımdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.42: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sırasına Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksadıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu An	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
Psikolojik Çocukluk	İlk Çocuk	233	44.20	8.24	G.A	220.1	4	55.03	0.813	.517	--
	2.Çocuk	210	43.90	7.98	G.İçi	45611.1	674	67.67			

				Top	
3.					
Çocuk	108	43.81	8.30	Lam	45831.2 678
4.ve					
Sonra	90	43.24	8.34		
Tek					
Çocuk	38	41.79	9.00		

Tablodan anlaşıldığı gibi Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının kardeş sırası değişkenine göre farklılaşma halini saptamak amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracından edinilen puanların ($F=.81; p>.05$) kardeş sırası değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.43: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Hal Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksudıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Gru										H2	
Pua	P	N	X̄	Ss	Var.K	Kt	Sd	Ko	F	P	
Psik.Sağlamlık	Kö				G.Ara			452.7			
	Tü	40	41.20	10.53	si	905.6	2	8	6.81	.001	
	Orta	535	43.51	8.05	G.İçi	44925.6	676	66.46		.020	
						Top					
	İyi	104	46.18	7.64	lam	45831.2	678				

Tablodan anlaşıldığı gibi Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının algılanan ekonomik duruma göre farklılaşma halini saptamak amacıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının ($F=6.81; p<.05; \eta^2=.020$) algılanan ekonomik duruma göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$).

Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.44: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan ekonomik	(J) Algılanan ekonomik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
Kişisel ve Sosyal	Kötü	Orta	-2.31	1.70	.451
		İyi	-4.98	1.83	.025
	Orta	Kötü	2.31	1.70	.451
		İyi	-2.67	0.83	.004

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının algılanan ekonomik durumu kötü olanlar ile iyi olanlar arasında iyi olan grup lehine; orta ve iyi olan grup arasında yine iyi olan grup lehine olacak biçimde istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 4.45: Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaşma Halini Saptamak Maksudıyla Uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Pu an	Grup Lar	N	$\bar{X}$	Ss	Var .K.	Kt	Sd	Ko	F	P	H2
	Huzu rsuz	54	36.54	9.95	G.A rası	6729.2	2	3364.62	58.17	.000	
Aile	Belir Siz	315	42.01	6.93	G.İ ç i	39101.9	676	57.84			.15
	Huzu rlu	310	46.85	7.79	Top lam	45831.2	678				

Tablodan anlaşıldığı gibi Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının algılanan aile ortamı değişkenine göre farklılaşma halini saptamak maksadıyla uygulanan ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) neticesinde ölçme aracı puanlarının ($F=58.17; p < .05; \eta^2 = .15$)

algılanan aile ortamı değişkenine göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu bulunmuştur.

Farklılaşma yaşanan alt grupları tespit etmek amacıyla tamamlayıcı post-hoc teknikleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma için kullanılacak post-hoc tekniği Levene's testi ile sınanmış ve grup varyanslarının homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < .05$). Varyansların homojen olmaması halinde kullanılan Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.46: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Algılanan Aile Ortamı Değişkenine Göre Farklılaştığı Alt Grupları Tespit Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Tamamlayıcı Analize Ait Sonuçlar

Puan	(I) Algılanan aile ortamı	(J) Algılanan aile ortamı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _x	P
Psikolojik Sağlamlık	Huzursuz	Belirsiz	-5.48	1.4	.00
		Huzurlu	-10.31	1.4	.00
	Belirsiz	Huzursuz	5.48	1.4	.00
		Huzurlu	-4.83	0.5	.00

Tamamlayıcı analize ait sonuçlara göre ölçek puanları algılanan aile ortamı huzurlu olanlar ile belirsiz olanlar arasında huzurlu olan grup lehine; huzurlu olan ile huzursuz olan gruplar arasında yine algılanan aile ortamı huzurlu olan grup lehine; algılanan aile ortamı huzursuz olanlar ile belirsiz olanlar arasında belirsiz olan grup lehine anlamlı farklılık göstermiştir ($p < .05$).

4.5. Değişkenler Arası Korelasyon

Çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık arasındaki korelasyon ilişkisini belirlemek üzere yapılan analiz sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4.47: Değişkenler Arası İlişkiyi Tespit Etmeye Dönük Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Psikolojik Sağlamlık 1								
Çoc. Yaşantı	2. Aile Yaşantı.	.498**	1					
	3. Okul Yaşantı	.287**	.137**	1				
	4. Kişisel/Sos.	.423**	.425**	.239**	1			
Gelecek Vizyonları	5. İyimser	.620**	.288**	.249**	.340**	1		
	6. Kötümser	-.253**	-.107**	-.188**	-.147**	-.259**	1	
	7. Umut	.491**	.162**	.220**	.280**	.694**	-.380**	1
	8. Toplam Puan	.575**	.231**	.274**	.323**	.827**	-.650**	.899**

*P<.05; **P<.01

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Gelecek Vizyonları Ölçeği ve Çocukluk Yaşantıları Ölçeği değişkenleri arasındaki bağı saptamak amacıyla pearson çarpım moment korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analizden elde edilen sonuçlara göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanları Çocukluk Yaşantıları Ölçeği alt boyutlarından aile yaşantıları alt boyutu ($r=.50$), okul yaşantıları alt boyutu ($r=.29$) ve kişisel/sosyal yaşantılar alt boyutu ($r=.42$) puanları ile istatistiksel açıdan anlamlı ilişki göstermektedir ($p<.05$). Yine Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanları Gelecek Vizyonları Ölçeği alt boyutlarından iyimserlik alt boyutu ($r=.62$), kötümserlik alt boyutu ($r=-.25$), umut alt boyutu ($r=.49$) puanları ve ölçekten elde edilen toplam puanlar ile ($r=.58$) istatistiksel açıdan anlamlı ilişki göstermektedir ($p<.01$).

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği alt boyutları ile Gelecek Vizyonları Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında, alt boyut puanlarının düşük düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmüştür ($p<.01$).

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği alt boyutlarından aile yaşantıları ile gelecek vizyonları alt boyutlarından iyimserlik alt boyutu ($r=.29$) pozitif yönde, kötümserlik alt boyutu ($r=-.11$) negatif yönde, umut alt boyutu ($r=.16$) pozitif yönde ve gelecek vizyonları toplam puanı ($r=.23$) pozitif yönde anlamlı ilişki içerisindedir ($p<.01$).

Okul yaşantıları alt boyutu puanlarının gelecek vizyonları alt boyutlarından iyimserlik alt boyutu ile ($r=.25$) pozitif yönde, kötümserlik alt boyutu ile ($r=-.19$) negatif yönde, umut alt boyutu ile ($r=.22$) pozitif yönde ve gelecek vizyonları toplam puanı ile ($r=.27$) olumlu yönde anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmüştür ($p<.01$).

Son olarak kişisel/sosyal yaşantıları alt boyutu puanlarının gelecek vizyonları alt boyutlarından iyimserlik alt boyutu ile ($r=.34$) pozitif yönde, kötümserlik alt boyutu ile ($r=-.15$) negatif yönde, umut alt boyutu ile ($r=.28$) pozitif yönde ve gelecek vizyonları toplam puanı ile ($r=.32$) pozitif yönde anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmüştür ($p<.01$).

4.6. Çocukluk Yaşantıları, Psikolojik Sağlamlık ve Gelecek Vizyonları Değişkenleri Arasında Yapısal İlişki

Çocukluk yaşantıları, psikolojik sağlamlık ve gelecek vizyonları değişkenleri arasında oluşturulan yapısal ilişki modeli sınanmıştır. Buna ek olarak yapısal ilişki modelinde çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracılık rolü ele alınmıştır. Aracılık modeli için bağımsız değişkenin, bağımlı ve aracı değişkenler üzerinde basit etkisi anlamlı olmalı ve aracı değişkenin, bağımlı değişken üzerinde basit etkisi anlamlı olmalı, olmak üzere iki koşul bulunmaktadır (Baron ve Kenny, 1986). Buna göre araştırmanın hedefi doğrultusunda öncelikle değişkenler arasındaki basit ilişki analiz edilmiş ve analize aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

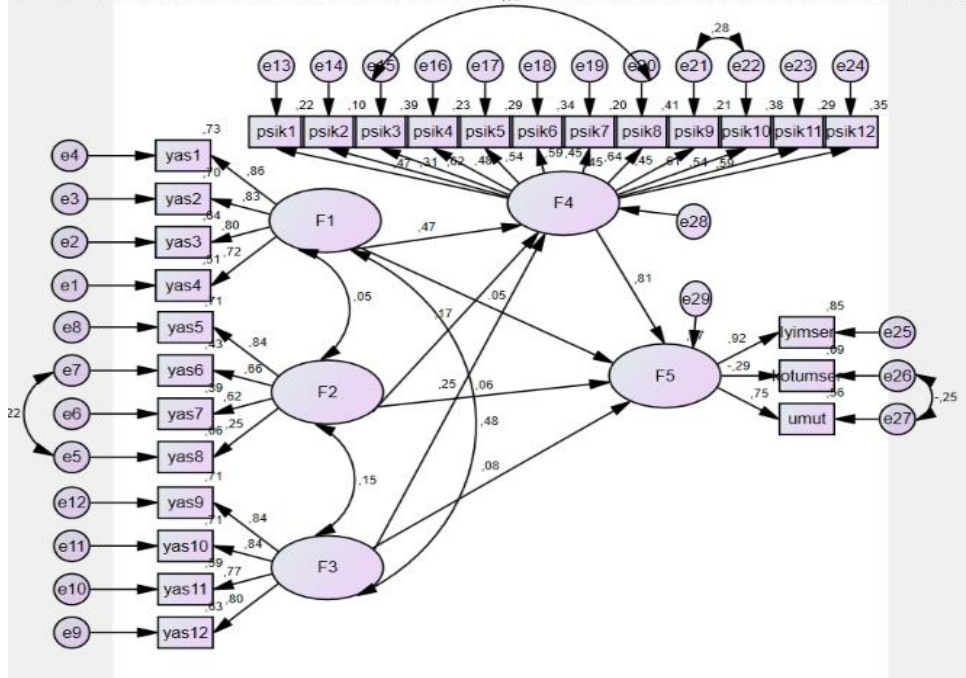
Tablo 4.48: Değişkenler Arasındaki Basit Etkiler

Basit Etki	B	Sh	T	P	R ²
Aile Yaş → Gelecek	.17	.011	3.56	.000	.20
Okul Yaş. → Gelecek	.19	.004	3.63	.000	
Kişisel/Sosyal → Gelecek	.28	.227	5.84	.000	
Aile Yaş → Psik.Sağlam	.43	.043	7.61	.000	
Okul Yaş. → Psik.Sağlam	.19	.088	3.61	.000	.43
Kişisel/Sosyal → Psik.Sağlam	.27	.022	5.60	.000	
Psik.Sağlam → Gelecek	.71	.758	10.96	.000	.51

Tabloda görüldüğü üzere bağımsız değişkenin aracı değişken ve bağımlı değişken ($\beta=23$; $t=4.34$) üzerindeki basit etkisinin anlamlı seviyede olduğu görülmektedir. Çocukluk Yaşantıları Ölçeği alt boyutlarından aile yaşantılarının gelecek vizyonları değişkeni üzerindeki basit etkisi ($\beta=17$; $t=3.56$), okul yaşantıları alt boyutunun ($\beta=19$; $t=3.63$) ve kişisel-sosyal yaşantıları alt boyutunun ($\beta=28$; $t=5.84$) basit etkisi anlamlı düzeyde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte aile yaşantılarının ($\beta=43$; $t=7.61$), okul yaşantıları alt boyutunun ($\beta=19$; $t=3.61$) ve kişisel-sosyal yaşantılar alt boyutunun ($\beta=27$; $t=5.60$) aracı değişken üzerindeki basit etkisi anlamlı düzeydedir.

Bununla beraber aracı değişkenin (psikolojik sağlamlık) bağımlı değişken (gelecek vizyonları) üzerindeki basit etkisinin anlamlı seviyede olduğu görülmüştür ($\beta=.71$; $t=3.10.96$). Bulgular değerlendirildiğinde Baron ve Kenny'nin aracılık modeli için ileri sürdüğü şartların yerine geldiği görülmüştür. Sonraki aşamada ise aracı değişken modele eklenmiş ve sınanan model Şekil 4.7.1'de gösterilmiştir.

Şekil 4.1: Değişkenler Arasındaki Yapısal İlişki

Not: F1(Aile Yaşantıları); F2 (Okul Yaşantıları); F3(Kişisel-Sosyal Yaşantı); F4(Psikolojik Sağlamlık); F5 (Gelecek Vizyonları)

Tablo 4.49: Çocukluk Yaşantılarının Gelecek Vizyonları Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlamlık Aracı Rolüne Dair Sonuçlar

Doğrudan Etki	B	Sh	T	P	R ²
Aile Yaş → Gelecek	.05	.446	1.52	.114	.57

Okul Yaş. → Gelecek	.06	.762	1.54	.123
Kişisel/Sosyal → Gelecek	.08	.221	1.94	.052
Psik.Sağlam → Gelecek	.81	.960	9.71	.000
Aile Yaş → Psik.Sağlam	.47	.045	7.99	.000
Okul Yaş. → Psik.Sağlam	.17	.084	3.38	.000
Kişisel/Sosyal → Psik.Sağlam	.25	.021	5.13	.000
Dolaylı Etki	B	Sh	Güven Aralığı	
Aile Yaş → Psik.Sag → Gelecek Viz.	.37	.048	.294	.487
Okul Yaş → Psik.Sag → Gelecek Viz.	.14	.040	.076	.213
Kişisel-Sosyal Yaş → Psik.Sag → Gelecek Viz.	.20	.046	.130	.281

.45

Uyum İndeksleri:

X²/Df: 3.03 . Rmse: .055 . Gfi: .906 . Tli: .900. Cfi: .912. Srmr : .075

Tablodan anlaşıldığı gibi sınanan modelin uyum değerlerinin (χ^2/df : 3.03, RMSEA: .055, GFI: .906, TLI: .900, CFI: .912, SRMR: .075) iyi seviyede olduğu görülmüştür. Aracı değişken olan psikolojik sağlamlık modele eklenmeden gerçekleştirilen yol analizinde aile yaşantıları boyutunun gelecek vizyonlarına basit etkisi $\beta=.17$ düzeyinde gerçekleşmiştir. Psikolojik sağlamlık değişkeni aracı değişken olarak modele dahil edildiğinde aile yaşantılarının gelecek vizyonları üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ve $\beta=.05$ seviyesine gerilediği görülmüştür. Yine psikolojik sağlamlık değişkeni aracı değişken olarak modele dahil edildiğinde okul yaşantıları alt boyutunun gelecek vizyonları üzerindeki etkisinin $\beta=.19$ 'dan $\beta=.06$ 'ya gerilediği; kişisel ve sosyal yaşantılar alt boyutunun ise $\beta=.28$ 'den $\beta=.08$ 'e gerilediği tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık değişkeni aracı değişken olarak modele eklendikten sonra çocukluk yaşantıları alt boyutlarının gelecek vizyonları üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı düzeyde gerçekleşmediği görülmüştür ($p>.05$). Bu nedenle çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasında psikolojik sağlamlık değişkenin tam aracılık rolü olduğu söylenebilmektedir.

Psikolojik sağlamlık değişkenin tam aracı rolünün anlamlı olma durumunu tespit etmek amacıyla ise bootstrapping analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre aile yaşantısı alt boyutunun psikolojik sağlamlık değişkeni üzerinden gelecek vizyonları üzerindeki dolaylı etkisinin .37 olduğu görülmüştür. %95 güven aralığında, dolaylı etkinin tahmin (.294 ile .487) aralığında sıfırın bulunmadığı görülmüştür. Bu durum dolaylı etkinin anlamlı olduğu ve psikolojik sağlamlık değişkeninin tam aracı rolünün de anlamlı bulunduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Shrout ve Bolger, 2002). Yine okul yaşantıları alt boyutunun gelecek vizyonları üzerindeki dolaylı etkisinin .14 olduğu ve %95 güven aralığında, dolaylı etkinin tahmin (.076 ile .213) aralığında sıfırın bulunmadığı tespit edilmiştir. Kişisel-sosyal yaşantıları alt boyutunun gelecek vizyonları üzerindeki dolaylı etkisinin ise .20 olduğu ve %95 güven aralığında, dolaylı etkinin tahmin (.130 ile .281) aralığında sıfırın bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla tam aracılık rolü anlamlıdır.

Modelde ocukluk yaşantıları alt boyutları ile psikolojik sağlamlık değişkenlerinin birlikte gelecek vizyonları değişkeninin toplam varyansının %57'lik gibi yüksek bir kısmını açıkladığı; çocukluk yaşantılarının ise psikolojik sağlamlık değişkeninin toplam varyansının %45'lik bir bölümünü açıkladığı görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Demografik Değişkenlere Göre Tartışma

5.1.1. Çocukluk Yaşantılarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması

Ergenlerin çocukluk yaşantılarının, gelecek vizyonlarının ve psikolojik sağlamlıklarının ele alındığı bu çalışmada çocukluk yaşantıları ölçeğinden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır. Yapılan analizden yola çıkarak erkek ergenlerin, çocuklukta aile ve sosyal yaşantılarının kız ergenlerin yaşantılarına göre daha olumlu olduğu; çocuklukta okul yaşantılarının ise daha olumsuz olduğu söylenebilir. Doğan ve Yavuz'un çalışmasında da (2020: 323) araştırma bulguları ile paralel olarak erkeklerin olumlu çocukluk yaşantılarının kızların olumlu çocukluk yaşantılarından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Literatürde okul yaşantısı alt boyutu ile paralel olarak erkek öğrencilerin çocuklukta olumsuz yaşantılarının kız öğrencilerden daha fazla olduğu bilgisi yer almaktadır (Kaya, 2015: 223; Türkkkan ve Odacı, 2018: 82) Bununla beraber konuyla ilgili bazı çalışmalarda ise çocukluk yaşantılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir (Arslan Işık, 2023: 246; Bilgin vd., 2021: 160; Ergül Havan, 2022: 39). Aile ve sosyal yaşantılar değerlendirildiğinde erkeklerin olumlu yaşantılarının kızlardan fazla olması ülkemizdeki kültürel değerlerle, erkek çocukların daha özgür hareket edebilmesi ve daha çok sosyalleşebilmesi, kızların ise daha korumacı ve kısıtlayıcı bir ortamda yetişmesi ile ilgili olabilir.

Araştırmada çocukluk yaşantılarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumuna bakılmış, anne- babası birlikte olan ergenlerin aile ve kişisel-sosyal alt boyutlarındaki yaşantılarının anne babası ayrı olan ergenlere göre daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir. Bunun nedeni ebeveynlerden birinin eksikliği durumunda çocukların daha erken yaşta daha büyük sorumluluklar almak zorunda kalması olabilir. Ayrıca ebeveynlerin ayrı olması durumunda çocukların anne-baba arasında kalma durumunun da bu bulguya sebep olabileceği düşünülmektedir. Yüksel ve Gökçe Arslan Çifci (2017: 76) tarafından yapılan çalışmada da araştırmada elde edilen sonuçlara benzer olarak ebeveynleri boşanmış bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları daha yüksek bulunmuştur.

Çalışmada çocukluk yaşantıları, sınıf düzeyi değişkeni açısından ele alınmıştır ve çocukluk yaşantılarının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Yüksel ve Yavuz (2023: 113) tarafından yapılan çalışmada da benzer olarak çocukluk yaşantılarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada çocukluk yaşantılarının okul türü değişkenine göre farklılaşma durumuna da bakılmıştır ve İmam Hatip lisesi öğrencilerinin olumlu çocukluk yaşantılarının Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İme (2018: 45) tarafından yapılan çalışmada ise çocukluk yaşantılarının okul türü değişkenine göre değişmediği görülmekteyken Yüksel ve Yavuz (2023: 116) tarafından yapılan çalışmada, bu çalışmadan farklı olarak Meslek lisesi ve İmam Hatip lisesi öğrencilerinin olumsuz çocukluk yaşantılarının Fen lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Altuntaş (2013: 56) tarafından yapılan çalışmada da Meslek lisesi ve İmam Hatip lisesi öğrencilerinin olumsuz çocukluk yaşantılarının Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada çocukluk yaşantılarının anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuca paralel olarak literatürde yer alan başka çalışmalarda da çocukluk yaşantılarının ebeveyn eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Aydın, 2018: 79; Türkkkan ve Odacı, 2018: 84). Buna karşın literatürde anne eğitim düzeyindeki artışın olumlu çocukluk yaşantılarını artırdığı, düşük eğitim seviyesinin ise olumsuz çocukluk yaşantılarını artırdığı bulgusuna rastlanmıştır (Bilgin vd., 2021: 259; Kaya ve Çeçen Eroğlu, 2015: 1180). Araştırmada çocukluk yaşantılarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu da ele alınmıştır. Analiz sonucuna göre aile alt boyutunda babaları üniversite mezunu olan bireylerin olumlu çocukluk yaşantıları, ilkokul mezunu olan bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarından daha fazladır. Bu bulguya sebep olarak eğitim seviyesi arttıkça babaların çocuk yetiştirme tutumlarının da daha nitelikli hale gelmesi gösterilebilir. Literatürde de araştırma bulgularıyla aynı doğrultuda bulgulara rastlanmıştır (Bilgin vd., 2021: 261; Kaya ve Çeçen Eroğlu, 2015: 1180). Ancak çocukluk yaşantılarının baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığını ifade eden bulgular da mevcuttur (Türkkkan ve Odacı, 2018: 81).

Araştırmada çocukluk yaşantılarının kardeş sayısı ve kardeş sırası değişkenlerine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır. Analiz sonucunda aile alt boyutunda iki kardeş

olmanın tek kardeş ve dört ve üzeri kardeş olmaya göre olumlu çocukluk yaşantılarını artırdığı görülmüştür. Kaya ve Çeçen Eroğlu (2015: 1180) tarafından yapılan çalışmada ise çocukluk yaşantılarının kardeş sayısına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sırası değişkeni ile ilgili olarak aile alt boyutunda ikinci çocuk olmanın, okul yaşantıları alt boyutunda ilk çocuk olmanın, kişisel ve sosyal yaşantılar alt boyutunda ise tek çocuk olmamanın avantajlı olduğu görülmektedir. Altuntaş (2013: 65) tarafından yapılan çalışmada ise bu araştırmadan farklı olarak çocukluk yaşantılarının kardeş sırası değişkeninden etkilenmediği belirtilmektedir.

Araştırmada çocukluk yaşantılarının algılanan ekonomik duruma göre farklılaşma düzeyine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucunda algılanan ekonomik durumun iyileşmesinin olumlu çocukluk yaşantılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak algılanan ekonomik durumun iyi olduğu ailelerde çocukların temel ihtiyaçlarının kolaylıkla karşılanabiliyor olması, çocukların küçük yaşta çalışmaya başlamak zorunda kalmaması gösterilebilir. Literatürde araştırma bulgusuna paralel olarak düşük gelir düzeyinin çocukluk örselenme yaşantılarını artırdığı ve gelir düzeyi yükseldikçe çocukluk çağı örselenme yaşantılarının azaldığı bulgusu yer almaktadır (Altuntaş, 2013: 59; Bilgin vd., 2021: 261; İme, 2018: 72; Türkkkan ve Odacı, 2018: 83). Kaya ve Çeçen Eroğlu (2015: 1180) tarafından yapılan çalışmada ise bu çalışmadan farklı olarak çocukluk yaşantılarının algılanan ekonomik duruma göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmada çocukluk yaşantılarının algılanan aile ortamına göre farklılaşma düzeyi ele alınmıştır. Çalışma sonucunda aile ve kişisel-sosyal yaşantılar alt boyutlarında huzurlu algılanan aile ortamında yetişen çocukların çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının az olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulguya sebep olarak huzurlu algılanan aile ortamında tartışmaların daha az olması, ebeveynlerin daha mutlu olması ve çocuklarının da bu pozitif ortamdan olumlu etkileniyor olması gösterilebilir. Literatürde araştırma bulgusu ile paralel olarak çocukluk örselenme yaşantısı az olan bireylerin huzurlu algılanan aile ortamında yetiştikleri bulgusuna rastlanmıştır (Taşar, Özcan ve Ünsal Saç, 2018: 201).

5.1.2. Gelecek Vizyonlarının Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması

Araştırmada ergenlerin gelecek vizyonlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda uyum ve iyimserlik alt boyutların cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak kötümserlik alt boyutta erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla kötümser olduğu görülmektedir. Literatürde araştırma sonucuna benzer ve farklı doğrultularda sonuç belirten çalışmalar mevcuttur. Buna göre bazı çalışmalar erkeklerin geleceğe yönelik tutumlarının daha pozitif olduğunu göstermekteyken (Baş ve Altun, 2020: 209; Şimşek vd., 2022: 398) bazı çalışmalar ise kız öğrencilerin geleceğe yönelik tutumlarının daha pozitif olduğunu göstermektedir (Eliwa ve Alshoukary, 2022: 688). Dursun ve Özkan (2019: 30) tarafından yapılan çalışmada ise gelecek beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ergenlerin gelecek vizyonlarının anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumu değerlendirilmiş ve farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde de araştırma sonucuna benzer olarak ergenlerin geleceğe bakışlarının ebeveynlerin birliktelik durumuna göre farklılaşmadığı bilgisine rastlanmıştır (Aktaş, 2016:50; Savcı, 2016: 111).

Çalışmada ergenlerin gelecek vizyonlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumu da ele alınmıştır ve yalnızca umut alt boyutunda farklılaşma olduğu görülmüştür. Buna göre 12. sınıf öğrencilerinin diğer kademelerdeki öğrencilere göre geleceğe bakışlarının daha umutlu olduğu söylenebilir. Savcı (2016: 104) tarafından yapılan çalışmada ise araştırmayı destekleyici bulgulara rastlandığı gibi araştırmadan farklı bulgulara da rastlanmıştır. Savcı (2016: 104) tarafından yapılan çalışmaya göre hem lise birinci sınıf öğrencilerinin hem de lise üçüncü sınıf öğrencilerinin aileye ilişkin geleceğe bakışları lise ikinci sınıf öğrencilerine göre daha pozitifdir. Bununla beraber Aktaş (2016: 59) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bu çalışma ile paralel olarak 12. sınıf öğrencilerinin gelecek beklentilerinin diğer kademelerdeki öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bu sonucun 12. sınıf öğrencilerinin üniversite ve meslek seçimi aşamasında olmalarından dolayı daha fazla geleceklerine ilişkin kafa yormalarıyla ilgili olduğu düşünülebilir.

Bu araştırmada ergenlerin gelecek vizyonlarının okul türüne göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre iyimserlik alt boyutta Meslek lisesi öğrencilerinin Anadolu lisesi öğrencilerinden daha pozitif olduğu görölmektedir. Araştırmanın bu bulgusu ile paralel olarak Meslek lisesi öğrencilerinin Anadolu lisesi öğrencilerine kıyasla geleceğe daha olumlu baktığını ifade eden başka çalışmalar da mevcuttur (Aktaş, 2016: 56; Makas ve Düşünceli, 2021: 226). Araştırmadan elde edilen bu sonucun Meslek liselerinde mesleki eğitim almakla ve bu eğitim doğrultusunda yürütölen staj faaliyetleri sırasında iş ortamı ile tanışmakla ilişkili olduğu düşünölmektedir. Bununla beraber şimşek vd. (2022: 398) tarafından yapılan çalışmada ise geleceğe bakış lise türüne göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

Araştırmada gelecek vizyonlarının anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır. Ergen gelecek vizyonlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan bazı çalışmalar tarafından desteklenmektedir (Baş ve Altun, 2020: 209; Savcı, 2016: 110). Ancak şimşek vd. (2022: 395) tarafından yapılan çalışmada anne eğitim durumunun artması ile ergenlerin gelecek beklentilerinin azaldığı görölmektedir. Bununla beraber çalışmada ergen gelecek vizyonlarının baba eğitim düzeyine göre de farklılaşmadığı görölmektedir. Savcı (2016: 110) tarafından gerçekleştirilen çalışma da bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Ancak literatürde yer alan çalışmalarda bu çalışmanın bulgularından farklı olarak baba eğitim durumunun artmasıyla ergenlerin geleceğe yönelik tutumlarının da olumlu olacağı bulgusuna rastlanmıştır (Baş ve Altun, 2020: 209; şikel, 2023: 65).

Yapılan bu çalışmada ergen gelecek vizyonlarının kardeş sayısına ve sırasına göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Buna göre gelecek vizyonları kardeş sayısına göre farklılık göstermemektedir. Bu bulgu Savcı (2016: 107) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile desteklenmektedir. Aktaş (2016: 54) tarafından yapılan çalışmada ise bu çalışmadan farklı olarak tek çocukların geleceğe bakışlarının iki ve üzeri kardeş olan ergenlere göre daha olumlu olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Bu çalışmaya göre gelecek vizyonları kardeş sırasına göre de farklılık göstermemektedir. Aygün (2021: 51) tarafından yapılan çalışmada da bu çalışmanın bulguları desteklenmektedir.

Bu araştırmada gelecek vizyonlarının algılanan ekonomik duruma göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Yapılan analizde iyimserlik alt boyutta algılanan ekonomik durumu iyi olan ergenlerde, gelecek vizyonlarının daha yüksek olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Bu bulgunun nedeni algılanan ekonomik durumunu yüksek olarak algılayan bireylerin gelecekteki hedeflerine ulaşmak için eğitim vb. daha fazla fırsata erişme imkanı olduğunu düşünmesi olabilir. Literatürde yer alan çalışmalarda ise bu araştırma sonucundan farklı olarak geleceğe bakışın algılanan ekonomik durumdan etkilenmediği (Savcı, 2016: 108) ve orta seviyedeki algılanan ekonomik durumun yüksek seviyedeki algılanan ekonomik duruma göre geleceğe bakışı daha olumlu etkilediği (Şimşek vd., 2022: 399) sonuçlarına rastlanmıştır.

Araştırmada gelecek vizyonlarının algılanan aile ortamı değişkenine göre farklılaşma durumu değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre iyimserlik ve umut alt boyutlarında huzurlu algılanan aile ortamının ergenlerin geleceğe yönelik olumlu bakışlarını artırdığı, huzursuz algılanan aile ortamının ise geleceğe dönük kötümser bakışa sebep olduğu sonucuna varılmaktadır. Brumley, Jaffee ve Brumley (2016: 7) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bu çalışmayı doğrular nitelikte algılanan aile ortamının sıcaklıktan yoksun olması vb. olumsuz çocukluk deneyimleri olan bireylerin geleceğe yönelik olumlu beklentiler geliştiremedikleri, aksine olumsuz beklentiler geliştirdikleri bulgusuna rastlanmıştır.

5.1.3. Psikolojik Sağlamlığın Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarının Tartışılması

Bu araştırmada ergen bireylerin psikolojik sağlamlığının cinsiyete göre farklılaşma durumu değerlendirilmiş ve farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Alan yazında araştırmanın bu bulgusunu destekleyen başka araştırmalara da rastlanmıştır (Aydın, 2018: 84; Dursun ve Özkan, 2019: 30; Işık ve Çelik, 2020: 192). Bununla beraber psikolojik sağlamlığın erkek ergenlerde kızlara göre daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Başaran, Erol ve Yılmaz, 2020: 299; Bozdağ, 2020: 75; Pasha Zaidi vd., 2020: 11). Ancak literatürde kızların psikolojik sağlamlığının erkeklerden daha fazla olduğunu gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Önder ve Gülay, 2008: 195).

Bu çalışmada psikolojik sağlamlığın anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumu değerlendirilmiş ve ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyinde anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma olmadığı sonucuna varılmıştır. Literatürde yer alan başka çalışmalar da bu çalışmanın bulgularının destekler niteliktedir (Aktaş 2016: 50; Turan, 2014: 151).

Gerçekleştirilen çalışmada sınıf düzeyi değişkenine göre psikolojik sağlamlığın farklılaşma durumuna bakılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre 9. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlık seviyelerinin 11. sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde bu çalışmayı destekler doğrultuda hem 9. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının yüksek olduğunu ifade eden (Bindal, 2018: 62) hem de 11. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının düşük olduğunu ifade eden (Aktaş, 2016: 59) çalışmalara rastlanmıştır.

Çalışmada psikolojik sağlamlığın okul türüne göre de farklılaşma durumu ele alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda Meslek lisesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık seviyelerinin Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Aktaş (2016: 56) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise Anadolu lisesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmada elde edilen sonucun Meslek lisesi öğrencilerinin erken yaşta mesleki beceriler edinmesinin verdiği öz güvenle ve üzerlerinde daha az akademik baskı hissetmeleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada psikolojik sağlamlığın anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Bu doğrultuda yapılan analiz sonucunda hem anne eğitim seviyesine göre hem de baba eğitim seviyesine göre psikolojik sağlamlığın farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak literatürde bu çalışmanın bulgularından farklı olarak annesi üniversite mezunu olan ergenlerin psikolojik sağlamlığının diğerlerinden daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Bindal, 2018: 81; Şikel, 2023: 65). Ayrıca araştırma bulgularından farklı olarak babası lise ve üniversite mezunu olan bireylerin psikolojik sağlamlıklarının babası ilköğretim mezunu olan bireylerin psikolojik sağlamlıklarından daha fazla olduğu bulgusu da literatürde mevcuttur (Bindal, 2018: 65).

Araştırmada psikolojik sağlamlığın kardeş sayısına ve sırasına göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Bu doğrultuda yapılan analiz sonucunda hem kardeş sayısına hem de kardeş sırasına göre psikolojik sağlamlığın farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bindal (2018: 63-71) tarafından yapılan çalışma da araştırmanın kardeş sayısı ile ilgili bulgusunu doğrulamaktayken kardeş sırası durumunda ilk çocuk olmanın psikolojik sağlamlığı artırdığını ifade etmektedir. Aktaş (2016: 54) tarafından yapılan çalışmada ise tek çocuk olmanın psikolojik sağlamlığı artırdığı görülmektedir.

Gerçekleştirilen araştırmada psikolojik sağlamliğın algılanan ekonomik duruma göre farklılaşma durumuna bakılmıştır. Analiz sonucunda algılanan ekonomik durumdaki iyiliğin psikolojik sağlamliğı artırdığı bulgusuna rastlanmıştır. Bunun nedeni bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik endişelerinin yüksek olmayışı ve böylece daha olumlu duygulanım halinde bulunabilmeleri olabilir. Alan yazında araştırmanın bu bulgusunu destekleyen çalışmalar olduğu grlmektedir (Aydın, 2018: 84; Bindal, 2018: 71).

Araştırmada psikolojik sağlamliğın algılanan aile ortamına göre farklılaşma durumu da ele alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda algılanan aile ortamındaki huzur arttıka psikolojik sağlamliğın da arttığı grlmektedir. Buradan yola çıkararak algılanan aile ortamını etkileyen, ergen bireyin aile bireyleri ile kurduğu ilişkinin ve diğer aile bireylerinin birbirleriyle kurduğu ilişkinin olumlu olmasının psikolojik sağlamliğı da olumlu etkilediği söylenebilir. Literatürde araştırmanın bu bulgusunu destekleyen çalışmalar olduğu grlmektedir (Bindal, 2018: 74; Sagone ve Caroli, 2015: 50).

5.2. Değişkenler Arası İlişkinin Tartışılması

Araştırmada ergenlerin çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre psikolojik sağlamlık, çocukluk yaşantıları ve gelecek vizyonları değişkenlerinin hepsi birbiriyle ilişkilidir. Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu da çocukluk yaşantılarının gelecek vizyonları ile olan ilişkisinde psikolojik sağlamliğın tam aracılığının anlamlı olduğu sonucudur. Buradan yola çıkararak bireylerin çocukluk yaşantılarının gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Literatürde çocukluk yaşantıları ile psikolojik sağlamlık arasındaki pozitif yönlü ilişkinin varlığını destekleyen başka çalışmalara da rastlanmıştır (Arslan, 2015b: 54; Cui vd., 2020: 2085; Flores, Cicchetti ve Rogosch, 2005: 345; Legault, Anawati ve Flynn, 2006: 1033; zsoy ve Çelikkaleli 2021: 322). Bununla ilgili olarak literatürde olumlu çocukluk yaşantılarının psikolojik sağlamlık için destekleyici olduğu (Richardson, 2002: 318), olumsuz çocukluk yaşantılarının ise psikolojik sağlamliğın gelişiminde ketleyici rol oynadığı bulgularına rastlanmaktadır (Soleimanpour, Geierstanger ve Brindis, 2017: 112). Bu bulgudan farklı olarak Turgut ve Erarslan (2017: 174) tarafından yapılan çalışmada önemli ve olumsuz bir yaşam olayı deneyimlemenin psikolojik sağlamlıkla ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Bununla beraber alan yazında çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasındaki ilişkiyi doğrulayan çalışmalara

da rastlanmıştır (Drennan, Kennedy ve Renfrow, 2005: 236; Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 94). Buna göre olumsuz çocukluk deneyimleri geleceğe yönelik olumlu düşünceler oluşturulmasını önlerken (Brumley, Jaffee ve Brumley, 2016: 7) olumlu çocukluk yaşantıları ise geleceğe dönük olumlu düşünceleri artırmaktadır (Savcı, 2016: 101). Ancak literatürde bu bulgudan farklı olarak zorlu yaşam deneyimlerinin geleceğe yönelik umudu artıracak bulgusu da yer almaktadır (Seginer, 2008: 279). Bu bulgulara ek olarak psikolojik sağlamlığın da gelecek vizyonları ve çocukluk yaşantıları üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca gelecek vizyonları da psikolojik sağlamlığı ve çocukluk yaşantılarını etkileyebilir. Alan yazında gelecek vizyonları ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi doğrulayan çalışmalara da yer verilmektedir ve bu çalışmalara göre bireyin geleceğe dönük olumlu bir bakışa sahip olması psikoloji sağlamlığını da olumlu etkilemektedir (Eliwa ve Alshoukary, 2022: 683; Gürkan, 2014: 30; Logan Greene vd.,2017: 123).

5.3. Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuca göre çocukluk yaşantıları sınıf düzeyine ve anne eğitim düzeyine göre farklılaşmamakta ancak cinsiyete, anne baba birlikteliğine, okul türüne, baba eğitim düzeyine, kardeş sayısına, kardeş sırasına, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaşmaktadır. Bununla beraber gelecek vizyonları anne baba birlikteliğine, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, kardeş sayısına ve kardeş sırasına göre farklılaşmamaktayken cinsiyete, sınıf düzeyine, okul türüne, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaşmaktadır. Ayrıca psikolojik sağlamlık da cinsiyete, anne baba birlikteliğine, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, kardeş sırasına ve kardeş sayısına göre farklılaşmamaktayken sınıf düzeyine, okul türüne, algılanan ekonomik duruma ve algılanan aile ortamına göre farklılaşmaktadır.

Araştırmada çocukluk yaşantıları alt boyutları ile, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık değişkenleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç da psikolojik sağlamlığın çocukluk yaşantıları ile gelecek vizyonları arasında tam aracı olarak işlev gördüğü sonucudur.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle alan çalışanlarına aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Çocukluk yaşantıları açısından risk grubunda bulunan (ebeveynleri birlikte olmayan, tek veya dört ve üzeri kardeş olan vb.) çocuklar için bu yaşantıların etkisini hafifletmek amacıyla psikolojik sağlamlığı artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

9. sınıf seviyesinde yüksek görülen psikolojik sağlamlığın ileri sınıf seviyelerinde de yüksek olarak kalabilmesi için okullarda psikolojik sağlamlığı merkeze alan çalışmalar yapılabilir.

Yalnızca 12. sınıf seviyesinde yüksek olan gelecek vizyonlarının daha alt kademelerde de yükselebilmesi için geleceğe yönelik motivasyonu ve umudu artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Olumsuz çocukluk yaşantısı olan ergenlerin, bu yaşantılarla baş edebilmesini ve geleceğe dönük umudunun artabilmesini sağlayacak olan psikolojik sağlamlıklarının gelişmesine katkı sunacak eğitim programları yazılarak uygulamaya konulabilir ve grupla psikolojik danışma oturumları düzenlenebilir.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle araştırmacılara aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Psikolojik sağlamlığın yalnızca 9. sınıflarda yüksek olduğu bulgusu, farklı bölgelerde ve farklı lise gruplarında da ölçülerek sınanabilir.

Psikolojik sağlamlığın yalnızca 9. sınıflarda yüksek olmasının nedenlerini tespit etmek amacıyla nitel araştırma yürütülebilir.

Çocukluk yaşantılarının anne-baba birlikteliğinden olumlu, ayrılığından ise olumsuz etkilenmesinin nedenlerini araştırarak çalışmalar yapılabilir.

Çocukluk yaşantıları, gelecek vizyonları ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi tespit etmek için uyum analizi uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2015). *Sorunlu Okul Çocuğu* (5. Baskı). (Şipal, K., Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- (2022). *İnsanın Kendine Yolculuğu* (1. Baskı). (Tokgöz, K., Çev.). İstanbul: Olimpos Yayınları.
- Ahioğlu Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1): 1-10.
- Akça, M. Ş., Korkmaz, O. ve Alkal, A. (2018). Gelecek Vizyonları Ölçeği Türkçe Formu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1): 1-21.
- Akfiyat, N. ve Özsoy, M. (2021). Türkiyede Psikolojik Sağlık ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1): 26-42.
- Aktaş, E. (2016). *Ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Ali, Ş. (2018). Evren ve Örneklem. A. Şimşek (Der.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 108-133.
- Alparslan, A. H. (2014). Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2): 194-201.
- Altıntaş, D. (2019). *Şiddete maruz kalmaya bağlı olarak psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- Altıntaş, S. (2013). *Lise son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Altıntaş, S. ve Genç, H. (2020). Mutluluğun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlık ile Öğretmen Örnekleminin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(4): 936-948. doi: 10.16986/HUJE.2018046021

- Anda, R. F. (1999). Adverse Childhood Experiences and Smoking During Adolescence and Adulthood. *American Medical Association*, 282(17): 1652-1658.
- Arslan, G. ve Balkıs, M. (2016). Ergenlerde Duygusal İstismar, Problem Davranışlar, Öz-Yeterlik ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1): 8-22. doi: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.35977>
- Arslan, G. ve Tanhan, A. (2019). Ergenlerde Okul Aidiyeti, Okul İşlevleri ve Psikolojik Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(2): 318-332. doi: 10.33308/26674874.2019332127
- Arslan, G. (2015). Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin (ÇGPSÖ-12) Psikometrik Özellikleri: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, (16)1: 1-12.
- (2015). Ergenlerde Psikolojik Sağlamlık: Bireysel Koruyucu Faktörlerin Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44): 73-82.
- Arslan, S. H. vd., (1997). Borderline Kişilik Bozukluğunda Örseleyici Çocukluk Yaşantıları ve Ruhsal Bulgular. *Düşünen Adam*, 10(3): 33-39
- Arslan Işık, N. (2023). Erken Dönem Olumsuz Çocukluk Yaşantılarının Ayrılma-Bireyleşme Düzeyi ve Yaşam Doyumuna Etkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1): 240-249.
- Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1): 163-213.
- Atilla, G. ve Yıldırım, G. (2023). Umudun Yaşam Doyumu ve Olumlu Gelecek Beklentisi Üzerine Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1): 341-359. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.1097548>
- Artar, M. (2003). Depremi Yaşayan Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin İçeriği. *Kriz Dergisi*, 11(3): 21-27.
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

- Aydın, M. ve Egemberdiyeva, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1): 37-53.
- Aygün, N. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumları ile ergenlerin gelecek beklentileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Baş, N. ve Altun, F. (2020). Ortaokul Öğrencilerindeki Gelecek Beklentilerinin Açıklanmasında Okula Bağlılık, Okul Yaşam Kalitesi ve Akademik Başarının Rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1): 197-213.
- Başar, M. vd., (2018). İlkokulda Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Sonuçları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 1- 17.
- Başaran, M., Erol, M. ve Yılmaz, D. (2020). 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlıkları ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*: 290-303. doi: 10.21733/ibad.798643
- Bayar, Ö. ve Doğan, T. (2023). Childhood Psychological Resilience Factors in Young Adults with Adverse Childhood Experiences: A Qualitative Preliminary Study. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 15(1): 213-224. doi: 10.18863/pgy.1292636
- Bayoğlu, A. S. ve Purutçuoğlu, E. (2010). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Gelecek Beklentileri ve Sosyal Destek Algıları. *Kriz Dergisi*, 18(1): 27-39.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu Ergen Gelişiminde Ebeveyn/Akran İlişkilerinin Önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(3): 157-166.
- Baytemir, K., Akın Kösterelioğlu, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2015). Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2): 597-608.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi* (1. Baskı). (Gündüz, O., Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berger, A. M. vd., (1988). The Self-Report of Punitive Childhood Experiences of Young Adults and Adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 12: 251-262.

- Bilgen, F. G. ve Karasu, F. (2017). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13): 22-34.
- Bilgin, O. vd., (2021). Yetişkinlerin Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of World of Turks*, 13(3): 251-264. doi: 10.46291/ZfWT/130315
- Bindal, G. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlamlığın (resilience), çocukluk çağındaki travma ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Bomysoad, R. N., & Francis, L. A. (2020). Adverse Childhood Experiences And Mental Health Conditions Among Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 30: 1-3. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.04.013>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect And Prospect. *Amer. J . Orthopsychiat*, 52(4): 664-678. doi: 10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Bozdağ, B. (2020). Examination of Psychological Resilience Levels of High School Students. *World Journal of Education*, 10(3): 65-78.
- Brumley, L. D., Jaffee, S. R. ve Brumley, B. P. (2017). Pathways from Childhood Adversity to Problem Behaviors in Young Adulthood: The Mediating Role of Adolescents' Future Expectations. *J Youth Adolescence*, 46: 1-14. doi: 10.1007/s10964-016-0597-9
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (1. Baskı). (Erguvan Sarıoğlu, İ. D., Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Burnukara, P. ve Uçanok, Z. (2012). İlk ve Orta Ergenlikte Akran Zorbalığı: Gerçekleştiği Yerler ve Baş Etme Yolları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(29): 68-82.
- Cantekin, D. ve Gültekin Akduman, G. (2020). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuklarının Duygularını Yönetme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1): 87-92. doi: 10.5455/apd.47631
- Cesur, G., Sayraç, N. ve Korkmaz, E. (2018). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Sürekli Kaygı Arasındaki İlişkide Bilinçli Farkındalığın Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81): 97-109.

- Chang, Y. H. vd., (2023). The Mediating Role of Brain Structural Imaging Markers in Connecting Adverse Childhood Experiences and Psychological Resilience. *Children*, 10: 1-15. <https://doi.org/10.3390/children10020365>
- Cihangir Çankaya, Z. ve Canbulat, N. (2017). Orta Çocukluk Döneminde Umut ve Ebeveynlere Güvenli Bağlanma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44: 1-20. doi: 10.21764/maeuefd.317054
- Cihangir Çankaya, Z. ve Meydan, B. (2018). Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65): 207-222. doi: 10.17755/esosder.316977
- Cluver, L. vd., (2015). Child And Adolescent Suicide Attempts, Suicidal Behavior, And Adverse Childhood Experiences In South Africa: A Prospective Study. *Journal of Adolescent Health*, 57(1): 52-9. doi: 10.1016/j.jadohealth.2015.03.001
- Coşgun, E. (2010). *Suçta yönelen ergenlerde, çocukluk döneminde örseleyici yaşantılara maruz kalma düzeyi ile adil dünya inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Cronholm, P. F. (2015). Adverse Childhood Experiences Expanding the Concept of Adversity. *Am J Prev Med*, 49(3): 354-361. <http://dx.doi.org/10.1016/j.amepre.2015.02.001>
- Cui, Z. vd., (2020). Child Maltreatment and Resilience: The Promotive and Protective Role of Future Orientation. *Journal of Youth and Adolescence*, 49: 2075-2089. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01227-9>
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı* (14. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çalışkan, S. (2021). *Ergenlerin sahip olduğu gelecek beklentisi, umut ve psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki yordayıcı ilişkiler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Çerkez, Y. (2017). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık: Mükemmelliyetçiliğin Etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2-3): 96-103. doi: 10.1080/09751122.2017.1393953

- Çetinkaya, B. (2010). *Çocuk Ruh Sağlığı: Sağlıklı Aile Sağlıklı Çocuk* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- (2013). *Sevdiğinizize Bağlı mısınız, Bağımlı mısınız?* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çiçek, İ. ve Çeri, V. (2021). Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Humanistic Perspective*, 3(3): 643-659. <https://doi.org/10.47793/hp.980149>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çöpoğlu, M. (2018). Türkiyede Çocuk İşçiliği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14: 357-398.
- Çuhadar, A. vd., (2019). Lise Öğrencilerinde Boş Zaman Yönetimi ve Gelecek Beklentisi İlişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66): 1499-1505. doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3689>
- Demir, S. ve Çolakadioğlu, O. (2023). Lise Öğrencilerinde Gelecek Vizyonlarının Yordanmasında Yaşam Doyumu ve Akılcı Olmayan İnançların Rolü. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 1234-1248.
- Deniz, M. E., Yıldırım Kurtulmuş, H. ve Uzun, G. (2022). Ergenlerde Mutluluk Korkusu ile Gelecek Beklentisi Ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235): 2397-2416. doi: 10.37669/milliegitim.907510
- Deniz, S., Çimen, M. ve Yüksel, O. (2020). Psikolojik Sağlamlığın İş Stresine Etkisi: Hastane Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 8(2): 351-370. doi: 10.22139/jobs.741576
- Derman, O. (2008, Mart). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. 2. *Adolesan Sağlığı Sempozyum Dizisi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Eğitimi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Doğan, T. ve Aydın, F. T. (2020). Mutlu Çocuklar Mutlu Yetişkinler mi Oluyor?. *İnsan ve Toplum*: 69-95. doi: 10.12658/M0437
- Doğan, T. ve Yavuz K. E. (2020). Yetişkinlerde Psikolojik Sağlık, Olumlu Çocukluk Deneyimleri ve Algılanan Mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1): 312-330. doi: 10.18863/pgy.750839
- Drennan, J., Kennedy, J. ve Renfrow, P. (2005). Impact Of Childhood Experiences On The Development Of Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship And Innovation*, 6(4): 231-238. <https://doi.org/10.5367/000000005775179801>
- Durmuşoğlu, N. ve Yıldırım Doğru, S. S. (2006). Çocukluk Örseleyici Yaşantılarının Ergenlikteki Yakın İlişkilerde Bireye Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (15), 237-246.
- Dursun, A. ve Özkan, M. S. (2019). Ergenlerin Gelecek Kaygıları ile Psikolojik Sağlıklıkları Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracı Rolü. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(5): 23-37. doi: 10.31461/ybpd.508996
- Dursun, A., Özkan, M. S., ve Körler Başkaya, Y. (2018). Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin Yordayıcısı Olarak: Psikolojik Semptomlar ve Akademik Başarı. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1): 121-144.
- Eliwa, M. M. ve Alshoukary, H. A. (2022). Modeling Causal Relationships Between Academic Adjustment, Academic Striving and Future Expectations on Psychological Resilience and Cognitive Modifiability among Elementary School Students. *Jah'at bin Dhawif*, 19(116): 655-693.
- Er, M. (2006). Çocuk, Hastalık, Anne-Babalar ve Kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49: 155-168.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton & Company.
- Eroğlu, M. (2020). Etnik Kimlik, Savaş ve Göç Olgularının Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1): 94-105. doi: 10.38015/sbyy.721964
- Ertaç, B. (2021). *Yetişkin bireylerde obsesif inanış düzeyleri ile çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, bilişsel çarpıtmalar ve ruminasyon arasındaki ilişkinin*

- belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul.
- Fazlıoğlu, K., Hocaoğlu, Ç. ve Sönmez, F. M. (2010). Çocukluk Çağı Epilepsisinin Aileye Etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(2): 190-205.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (4. Baskı). London: Sage.
- Flores, E., Cicchetti, D. ve Rogosch, A. F. (2005). Predictors of Resilience in Maltreated and Nonmaltreated Latino Children. *American Psychological Association*, 41(2): 338-351. doi: 10.1037/0012-1649.41.2.338
- Foege, W. H. (1998). Adverse Childhood Experiences A Public Health Perspective. *Am J Prev Med*, 14(4): 354-355.
- Freud, S. (2022). *Psikanaliz Üzerine Beş Ders* (1. Baskı). (Ünalın, Z., Çev.). İstanbul: Karbon Kitaplar.
- Fusco, L. vd., (2018). Future Orientation, Resilience And Vocational Identity İn Southern Italian Adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 19: 63-83. <https://doi.org/10.1007/s10775-018-9369-2>
- Ginevra, M. C. vd., (2017). Visions About Future: A new scale assessing optimism, pessimism, and hope in adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance* 17(2): 187-210. doi 10.1007/s10775-016-9324-z
- Gızır, C.A. (2007). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28): 113-128.
- Gökler, R. (2009). Okullarda Akran Zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2): 511-537.
- Gözcü Yavaş, C. Ö. (2012). Orta ve Geç Ergenlik Dönemindeki Ergenlerde Tutum ve Davranış Farklılıkları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2): 113-138. doi: 10.1501/sbeder_0000000048
- Güçray, S. S. (1993). Çocuk Yuvasında ve Ailesinin Yanında Kalan 9-10-11 Yaş Çocuklarının Öz-Saygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler. *Aile ve Toplum*, 3(3): 58-66.

- Gül, S. K. ve Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 79-101.
- Gültekin, G. ve Baran, G. (2005). Hastalık ve Çocuk. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(9). <https://doi.org/10.21560/spcd.57818>
- (2005). 9-14 Yaş Grubu Akut ve Kronik Hastalığı Olan Çocukların Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Pediatri Arşivi*, 40: 211-220.
- Gündüz, A. vd., (2018). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(1): 68-75. doi: 10.5455/apd.294158
- Gündüz, A. ve Gündoğmuş, İ. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ile Otomatik Düşünceler, Ara İnançlar, Uyumsuz Şemalar, Anksiyete ve Depresif Belirti Şiddeti ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. *Klinik Psikiyatri*, 22: 424-435. doi: 10.5505/kpd.2019.72621
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1): 267-282. doi: <https://doi.org/10.24289/ijsser.274033>
- Gürgan, U. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yılmazlık ve İyilik Halinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 9(1): 18-35. doi: <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.1.1C0603>
- Gürhan, N. (2017). Her Yönü ile Akran Zorbalığı. *Türkiye Klinikleri*, 3(2): 175-181.
- Güvendeğer Doksat, N. ve Demirci Çiftçi, A. (2016). Bağlanma ve Yaşamdaki İzdüşümleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4): 489-501. doi:10.17827/aktd.253561
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., ve Black, W. C. (1995). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hall, A. vd., (2021). The Association of Adverse Childhood Experiences and Resilience With Health Outcomes in Adolescents: An Observational Study. *Global Pediatric Health*, 8: 1-8. <https://doi.org/10.1177/2333794X20982433>
- Han, D. vd., (2023). A Systematic Review Of Positive Childhood Experiences And Adult Outcomes: Promotive And Protective Processes For Resilience İn The

Context Of Childhood Adversity. *Child Abuse & Neglect*, 144.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106346>Get rights and content

- Harvey, J. ve Delfabbro, P. H. (2004). Psychological Resilience in Disadvantaged Youth: A Critical Overview. *Australian Psychologist*, 39(1): 3-13.
- Hughes, M. ve Tucker, W. (2018). Poverty as an Adverse Childhood Experience. *Invited Commentary*, 79(2): 124-126.
- Israelashvili, M. (1997). School Adjustment, School Membership and Adolescents' Future Expectations, *Journal of Adolescence*, 20: 525-535.
- Işık, Y. ve Çelik, E. (2020). Ergenlerde Psikolojik Sağlamlığın Sosyal Dışlanma, Sosyal Kaygı, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(27): 174-209. doi: 10.26466/opus.642037
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, B. ve Gökçearslan Çifci, E. (2007). Çalışan Çocukların Sorunları ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 18(2): 21-36.
- İme, Y. (2018). *Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul
- Kaba, İ. ve Keklik, İ. (2016). Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyumlarında Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik Belirtiler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2): 98-113. doi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/huner>
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26): 129-142.
- Karal, E. ve Atak, H. (2022). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Üzerine Kavramsal Bir Çalışma. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1): 82-103.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (23. Baskı). Ankara: Nobel Kitabevi.
- Karataş, S., Sertelin Mercan, Ç. ve Düzen, A. (2016). Ergenlerin Ebeveyn İlişkilerine Yönelik Algıları: Nitel Bir İnceleme. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(36): 237-257.

- Kaya, İ. ve Çeçen Eroğlu, R. (2015, Şubat). Relationship Between Resilience And Childhood Abuse/Neglect In Adolescent. 2. *International Conference on Education and Social Sciences*. İstanbul.
- Kaya, İ. (2015). *Ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile davranış problemleri ve psikolojik sağlamlıkları arasında ilişkinin incelenmesinde otomatik düşünceler ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çukuruva Üniversitesi, Adana.
- Kazeem, O. T. (2015). Adverse Childhood Experiences, Socio-Economic Status, and Criminal Behaviour: a Cross-Sectional Correctional Survey. *Adversity and Resilience Science 1*(3):1-9 doi:10.1007/s42844-020-00018-2
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu, S. ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2): 321-342
- Keskin, G. ve Çam, O. (2007). Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 23(2): 145-158
- Kılıçman, İ. vd., (2022). Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Gelecek Beklentilerinin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkileri. *Anatolia Social Research Journal*, 1(1): 91-105.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2): 231-256.
- Konate, D. A. ve Atalan Ergin, D. (2018). Ergenler İçin “Gelecek Beklentisi Farkındalık Eğitimi” Programının Etkinliğinin Sınanması. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(1), 69-84. doi: 10.21612/yader.2018.005
- Kulaksızoğlu, A. (2008). *Ergenlik Psikolojisi* (10. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lee, H. Y. vd., (2020). Adverse Childhood Experiences And The Associations With Depression And Anxiety İn Adolescents. *Children and Youth Services Review*, 111: 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104850>
- Legault, L., Anawati, M. ve Flynn, R. (2006). Factors Favoring Psychological Resilience Among Fostered Young People. *Children and Youth Services Review*, 28: 1024-1038.

- Liebenberg, L., Ungar, M. ve Van de Vijver, F. R. R. (2012). Validation of the child and youth resilience measure-28 (CYRM-28) among Canadian youth with complex needs. *Research on Social Work Practice*, 22(2), 219-226.
- Logan Greene, P. vd., (2017). Adverse Childhood Experiences, Coping Resources, and Mental Health Problems among Court-Involved Youth. *Child Youth Care Forum*, 46(6): 923–946. doi: 10.1007/s10566-017-9413-2
- Makas, A. ve Düşünceli, B. (2021). Ergenlerde Gelecek Beklentileri ve Okula Uyum İlişkisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1): 221-234. doi: 10.33308/26674874.2021351264
- Manap, A. (2015). Çocukluk Yaşantıları Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41): 822-826.
- McLaughlin, K. A. (2016). Future Directions in Childhood Adversity and Youth Psychopathology. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 00: 1–22. doi: 10.1080/15374416.2015.1110823
- Mertler, C. A. ve Vannatta R. A. (2005). Advanced Multivariate Statistical Methods: Practical Application and Interpretation (3. Baskı). Los Angeles: Pyrczak.
- Mlinac, M. E. ve Schwabenbauer, A. (2018). Psychological Resilience. *Springer International Publishing*, 34: 81-104.
- Morgan, C. A. vd., (2022). Adverse Childhood Experiences Are Associated with Reduced Psychological Resilience in Youth: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Children*, 9(27): 1-9. <https://doi.org/10.3390/children9010027>
- Morrow, A. S. ve Villodas, M. T. (2017). Direct and Indirect Pathways From Adverse Childhood Experiences to High School Dropout Among High-Risk Adolescents. *Journal Of Research On Adolescence*, 28(2):327-341. doi: 10.1111/jora.12332
- Neff, K. D. ve McGehee, P. (2010). Self-Compassion and Psychological Resilience Among Adolescents and Young Adults. *Self and Identity*, 9(3): 225-240, doi: 10.1080/15298860902979307

- Nurius, P. vd., (2015). Life Course Pathways Of Adverse Childhood Experiences Toward Adult Psychological Well-Being: A Stress Process Analysis. *Child Abuse & Neglect*, 45: 143–153. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.008>
- Okan, N., Yılmaztürk, M. ve Kürüm, B. (2020). Bilinçli Farkındalık ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Temel Empati Becerilerinin Aracı Rol Etkisinin İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8: 319-335. doi: 10.21733/ibad.735391
- Ong, A. D. vd., (2006). Psychological Resilience, Positive Emotions, and Successful Adaptation to Stress in Later Life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4): 730–749. doi: 10.1037/0022-3514.91.4.730
- Oral, R. vd., (2016). Adverse Childhood Experiences And Trauma Informed Care: The Future Of Health Care. *Nature Publishing Group*, 79(1): 227-233. doi:10.1038/pr.2015.197
- Önder, A. ve Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlığının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23: 192-197.
- Öngen, D. (1993). Ergenlikte Zihinsel Gelişim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 26(1): 287-302. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000510
- Öz, F., ve Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 16(3): 82-89.
- Özaslan, A. vd., (2021). Association Between Problematic Internet Use, Quality of Parent-Adolescents Relationship, Conflicts, and Mental Health Problems. *International Journal of Mental Health and Addiction*: 1-17. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00529-8>
- Özdemir, S. (2018). Ergen Riskli Davranışlarının Akran Zorbalığı, Örselenme Yaşantıları ve Psikolojik Sağlık ile İlişkisinde Sapkın Arkadaşların Aracı Etkisinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43: 223-239. doi: 10.15390/EB.2018.7509

- Özen, D. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3): 1428-1449.
- Özmert, E. N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49: 256-273.
- Özsoy, G. ve Çelikkaleli, Ö. (2021). Çocukluk Dönemi İhmal ve İstismar Yaşantısının Psikolojik Sağlamlık Üzerindeki Etkisinde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğinin Aracılık Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58: 312-333. doi: 10.21764/mauefd.885366
- Pasha Zaidi, N. vd., (2020). Investigating the Relationship between Adverse Childhood Experiences (ACEs) and Resilience: A Study of Undergraduate Students in Turkey. *Journal Of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 29(26): 2-18. <https://doi.org/10.1080/10926771.2020.1725212>
- Piaget, J. ve Kavsaoglu, S. (1991). Ergenlikten Yetişkinliğe Bilişsel Gelişim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 24(1): 259-269. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000723
- Polat Uluocak, G. (2009). İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26: 35-44.
- Poole, J. C., Dobson, K. S. ve Pusch, D. (2017). Childhood Adversity And Adult Depression: The Protective Role Of Psychological Resilience. *Child Abuse & Neglect*, 64: 89–100. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.12.012>
- Pooley, J. A. ve Cohen, L. (2010). Resilience: A Definition in Context. *The Australian Community Psychologist*, 22(1): 30-37.
- Prescott, A. vd., (2000). The Veridicality Of Punitive Childhood Experiences Reported By Adolescents And Young Adults. *Child Abuse & Neglect*, 24(3): 411–423.
- Radcliff, E. vd., (2019). Homelessness in Childhood and Adverse Childhood Experiences. *Maternal and Child Health Journal*, 23: 811-820. <https://doi.org/10.1007/s10995-018-02698-w>
- Richardson, G. (2002). The Metatheory of Resilience and Resiliency. *Journal of Clinical Psychology*, 58: 307-321. doi: 10.1002/jclp.10020

- Sagone, E. ve Caroli, M. E. (2015). Positive Personality as a Predictor of High Resilience in Adolescence. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 3(2): 45-53. doi: 10.15640/jpbs.v3n2a6
- Sarıtaş Atalar, D. ve Altan Atalay, A. (2018). Ergenlik Döneminde Duygu Düzenleme ve Ruh Sağlığı: Ana-Babanın ve Mizacın Rolü. *Türkiye Klinikleri*: 84-90.
- Savcı, H. (2016). *Ergenlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Savi Çakar, F. (2018). Uyum ve Davranış Problemlerinin Doğasını Anlamak. F. Savi Çakar (Der.), *Yaşam Dönemleri ve Uyum Sorunları* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 73-118.
- Savi Çakar, F., İkiz, F. E. ve Asıcı, E. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları ve Umutsuzluğun Psikolojik Belirtileri Yordama Düzeyi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(14): 85-100.
- Sciaraffa, M. A., Zeanah, P. D. ve Zeanah, C. H. (2017). Understanding and Promoting Resilience in the Context of Adverse Childhood Experiences. *Early Childhood Educ J*, 46(3): 343-353. doi:10.1007/s10643-017-0869-3
- Scully, C., McLaughlin, J. ve Fitzgerald, A. (2019). The Relationship Between Adverse Childhood Experiences, Family Functioning, And Mental Health Problems Among Children And Adolescents: A Systematic Review. *Journal of Family Therapy*, 0: 1-2. doi: 10.1111/1467-6427.12263
- Seginer, R. (2008). Future Orientation İn Times Of Threat And Challenge: How Resilient Adolescents Construct Their Future. *International Journal of Behavioral Development*, 32(4): 272-282. doi: 10.1177/0165025408090970
- Shrout, P. E. ve Bolger, N. (2002). Mediation İn Experimental And Nonexperimental Studies: New Procedures And Recommendations. *Psychological Methods*, 7(4), 422-445. doi: [10.1037/1082-989X.7.4.422](https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.4.422)
- Sipsma, H. L. vd., (2011). Future Expectations Among Adolescents: A Latent Class Analysis. *Am J Community Psychol*, 50: 169-181. doi: 10.1007/s10464-011-9487-1

- Sisto, A. vd., (2019). Towards a Transversal Definition of Psychological Resilience: A Literature Review, *Medicina*, 55(745): 1-22. doi:10.3390/medicina55110745
- Soleimanpour, S., Geierstanger, S. ve Brindis, C. D. (2017). Adverse Childhood Experiences and Resilience: Addressing the Unique Needs of Adolescents. *Academic Pediatric Association*, 17(7): 108-113. doi: 10.1016/j.acap.2017.01.008
- Stoddard, S. A. ve Pierce, J. (2015). Promoting Positive Future Expectations During Adolescence: The Role of Assets. *Am J Community Psychol*, 56: 332–341. doi: 10.1007/s10464-015-9754-7
- Şahin, H. ve Karataş, E. (2023). Yetişkinlerin Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Ebeveyn Çocuk İlişisine Etkisinin İncelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(116): 8951-8957. <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72803>
- Şahin, M., Yetim, A. ve Çelik, A. (2012). Psikolojik Sağlamlığın Gelişiminde Koruyucu Bir Faktör Olarak Spor ve Fiziksel Aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8): 373-380.
- Şahin, Ş. ve Çöven Özcelik, Ç. (2016). Ergenlik Dönemi ve Sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1): 42-49.
- Şen, B. ve Özbey, S. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 12(1): 40-57. doi: 10.12739/NWSA.2017.12.1.1C0668.
- Şenkal, İ. ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk Çağı Travmalarının ve Bağlanma Biçiminin Depresyon Belirtileri ile İlişkisi: Aleksitiminin Aracı Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4): 261-267. doi: 10.5080/u12256
- Şimşek, H., Ünal, M., Erbay Mermer, Ş. ve Özaslan, D. (2022). Lise Öğrencilerinde Gelecek Beklentisi ve Öz Güven İlişkisi. *Van YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 387-409. doi:10.33711/yyuefd.1068626
- Şişman, Y. (2006). Sokakta Çalışan Çocukların Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2: 251-276.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics (6. Baskı). Boston: MA Pearson.

- Tarhan, S. ve Bacanlı, H. (2016). İlkokuldan Üniversiteye Umud Kavramının Tanımlanması Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 86-112. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s5m>
- Taş, S. (2022). Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Bireysel Yaratıcılıkla İlişkisinde Öz-Saygının Aracılık Etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2): 296-310. doi: <http://doi.org/10.25287/ohuibf.946365>
- Taşar, M. S., Özcan, Ç. ve Ünsal Saç, R. (2018). Düşük Gelir Düzeyine Sahip Bir Bölgede Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Değerlendirilmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14: 198-203. doi: 10.5350/BTDMJB.20170328120808
- Troy, A. S. vd., (2023). Psychological Resilience: An Affect-Regulation Framework. *Annual Review of Psychology*, 74:547-576. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-020122-041854>
- Tulpar, L. B., Aktan, D. Z. ve Yardımcı E. (2020). 4–6 Yaş Aralığındaki Çocukların Bağlanma Stillerinin ve Duygu Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2): 57-73.
- Tuncer, M., & Bahadır, F. (2018). Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1): 541-553. doi:10.14687/jhs.v15i1.5212
- Turan, A. (2014). *Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve yılmazlık düzeyinin algılanan sosyal destek açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Turgut, Ö. ve Erarslan Çapan, B. (2017). Ergen Psikolojik Sağlamlık Düzeyinin Yordayıcıları: Algılanan Sosyal Destek ve Okul Bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44: 162-183. doi:1021764/maeuefd.309934
- Türkkan, T. ve Odacı, H. (2018). Liseli Ergenlerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Cinsiyet, Gelir Düzeyi ve Ebeveyn Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1): 72-89.

- Uluçay, T., Özpolat, A. R., İşgör, İ. Y. ve Taşkesen, O. (2014). Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 9(2): 234-247. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.2.1C0616>
- Üzbe Atalay, N. ve Kurt, T. (2018). Kendini Toparlama Gücü Gelişim Süreci: Ebeveynleri Boşanmış Ergenler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2): 176-196.
- Wan, Y. vd., (2019). Associations Of Adverse Childhood Experiences And Social Support With Self-İnjurious Behaviour And Suicidality İn Adolescents. *The British Journal of Psychiatry*, 214: 146–152. doi: 10.1192/bjp.2018.263
- Whitfield, C. L. (1998). Adverse Childhood Experiences and Trauma. *Am J Prev Med*, 14(4): 361-364.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi* (28. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. vd., (2005). Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 93-103.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2015). *Kişilik Kuramları* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yektaş, Ç., Tufan, A. E. ve Yazıcı, M. (2018). Düzce İli Çocuk Evlerinde Kalan Çocuk ve Ergenlerin Klinik ve Sosyodemografik Özellikleri. *Konuralp Tıp Dergisi*, 10(3): 298-304. doi: 10.18521/kt.454244
- Yıldırım, B. (1997). Çocuğun Şahsiyet Gelişiminde Ailenin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2: 119-136.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar* (11. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksel, M. ve Gökcearslan Çifci, E. (2017). Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 7(30). 57-85.
- Yüksel, M. ve Yavuz, E. (2023). Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Aleksitimi Arasındaki İlişkide Öz-Şefkat ve Benlik Saygısının Aracı Rolü. *Uluslararası*

Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 5(11): 106-135. doi:
10.47994/usbad.1174880

Zoroğlu, S. S. vd., (2001). Çocukluk Dönemi İstismar ve İhmalinin Olası Sonuçları.
Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(2): 69-78.

EKLER

EK 1

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-97797283

29/02/2024

Konu : Anket ve Araştırma İzni (Merve GÜNGÖR)

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörlüğünün 09.02.2024 tarihli ve 2400006486 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.02.2024 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Ergenlerde Çocukluk Yaşantıları, Psikolojik Sağlık ve Gelecek Vizyonları Arasındaki İlişki
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : Başakşehir İlçesinde Bulunan Liseler
Araştırma Yapılacak Kişiler : Öğrenci
Araştırmanın Süresi : 2023 - 2024 Eğitim ve Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Doç. Dr. Murat Mücahit YENTÜR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Mustafa KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (6 Sayfa)
- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)
- Araştırma Geri Bildirim Formu (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İmran Öktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon : 0212 384 36 28 Bilgi İçin : Aydın BALTA
E-posta : stratejigelistirme34@meb.gov.tr Ünvanı : VHKİ
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://www.koruyucu.meb.gov.tr> adresinden 4c70-91hd-3849-989f-6756 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet.....Kız Erkek

Sınıf düzeyi.....9 10 11 12

Kardeş sayısı.....(kendiniz dahil)

Kaçıncı çocuksunuz.....

Anne-baba.....Birlikte Ayrı Vefat

Vefat eden ebeveyn.....Anne Baba

Ebeveyn eğitim düzeyi

Anne.....İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Baba.....İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Ailenin algılanan ekonomik durumu (7'li dereceleme çubuğu eklenecek)

Düşük ----- Yüksek

Algılanan aile ortamı

Huzursuz/gergin-----Huzurlu/sakin

Aileme göre gelecekte

Başarısız olacağım-----Başarılı olacağım

Bence gelecekte

Başarısız olacağım-----Başarılı olacağım

İleride “çocukluğun nasıl geçti?” diye sorulsa derim ki

Harika-----Berbat

EK 3

Çocukluk Yaşantıları Ölçeği

	HER ZAMAN (1)	SIK SIK (2)	BAZEN (3)	NADİREN (4)	HİÇBİR ZAMAN (5)
Çocukken ailem bana içten ve samimi davranırdı.					
Çocukken ailemin samimiyet duygusunu hissedirdim.					
Çocukken okula gitmeyi severdim.					
Çocukken okula gitmemek için bahaneler üretirdim.					
Çocukken arkadaşlarımla oyun oynardım.					

EK 4

Gelecek Vizyonları Ölçeği

Gelecek hakkında herkesin bir dizi duygu ve düşüncesi vardır. Aşağıda gelecekle ilgili yargılar içeren cümleler yer almaktadır. Verilen cümlelerdeki yargıları size uygunluk derecesine göre puanlamayı kullanarak işaretleyiniz.						
1= Beni hiç tanımlamıyor		2= Beni biraz tanımlıyor		3= Beni yeterince tanımlıyor		
		4= Beni iyi tanımlıyor		5 = Beni çok iyi tanımlıyor		
1.	İyimser biri olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
2.		1	2	3	4	5
3.	Geleceğim hakkında genellikle coşku ve iyimserlik doluyum.	1	2	3	4	5
4.		1	2	3	4	5
5.		1	2	3	4	5
6.	Gerçekten istediğim şeyleri elde edemeyeceğim.	1	2	3	4	5
7.		1	2	3	4	5
8.		1	2	3	4	5
9.		1	2	3	4	5
10.	Bugün yapamadığım şeyleri gelecekte yapabileceğim.	1	2	3	4	5
11.	Gelecekte ilgimi çeken şeyleri yapabileceğimden eminim.	1	2	3	4	5
12.		1	2	3	4	5
13.	Bana gerçekten uygun bir iş bulmak zor olacak.	1	2	3	4	5
14.		1	2	3	4	5
15.		1	2	3	4	5
16.		1	2	3	4	5
17.	Gelecek için umutlu olmak işe yaramaz; aklımdakileri yapamayacağım.	1	2	3	4	5
18.		1	2	3	4	5

EK 5

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği

	Beni hiç tanımlamıyor. (1)	Çok az tanımlıyor. (2)	Biraz tanımlıyor. (2)	Oldukça tanımlıyor. (4)	Beni tamamen tanımlıyor. (5)
1. Hayatımda saygı duyabileceğim insanlar var.					
3. Ailem benim hakkımda birçok şeyi bilir.					
6. Yardıma ihtiyacım olursa, nereden yardım alabileceğimi bilirim.					
7. Kendimi okuluma ait hissediyorum.					
12. Ailemin aile geleneklerini ve kültürünü seviyorum.					

ÖZ GEÇMİŞ

Merve GÜNGÖR

EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 2024

Lisans: Giresun Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 2017

MESLEKİ DENEYİM

Psikolojik Danışman, Özel Danışmanlık Merkezi

Okul Psikolojik Danışmanı, Özel Okul Öncesi Eğitim Kurumu

YAYINLAR

Yaşlılık Psikolojik Danışmanlığı ve Çeşitli Yaklaşımlar, 2023 (İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi, özet bildiri)

Covid-19 Sürecinde Çocuklarda İnternet Kullanımı ve Etkileri, 2022 (İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi, özet bildiri)

Oyun Terapisinin Uyum Sorunu Olan Çocuklarda Kullanımı, 2019 (International Learning Teaching and Educational Research Congress, tam metin bildiri) - İKİNCİ YAZAR: Şule Baştemur